

nr 164

KWARTALNY DODATEK

POLONII WĘGIERSKIEJ

15 marca 2026 r.

GŁOS POLONII

Ara 400 Ft

Jubileusz 25 lat pracy w Budapeszcie Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla

Fot. Barbara Pál

Msza św. w kościele polskim

Msza św. w kościele polskim

Msza św. w kościele polskim

Msza św. w kościele polskim

Uroczystości w Domu Polskim

Uroczystości w Domu Polskim

Uroczystości w Domu Polskim

Uroczystości w Domu Polskim

← Na okładce: płaskorzeźba J.Bema autorstwa węgierskiego rzeźbiarza Richárda Juhy (Debrecen, Bem tér), źródło: Wikipedia

Drogi Czytelniku!

Kiedy po długich zimowych dniach nasze twarze dotyka ciepły powiew wiosny, niemal natychmiast czujemy się wolni i szczęśliwi. Myślimy o walkach o wolność, które – nawet jeśli przegrane – zawsze zaczynaliśmy od nowa. Wspominamy generała Józefa Bema, przygotowujemy się do Dnia Przyjaźni Polsko-Węgierskiej.

Nadchodzi okres Wielkiego Postu, który skłania ludzką duszę do wy-ciszenia, przemyśleń i odnowy. Czas oczekiwania na Wielkanoc.

Żyjemy w roku św. Franciszka z Asyżu. Pisze o nim ks. Leszek Kryża SChr., zadając pytanie: „Czy w tej sytuacji, w tej kondycji współczesnego świata, przestanie tego bardzo popularnego świętego jest jeszcze aktualne? Czy może nas inspirować?”

Wspominamy osoby, które niedawno odeszły, a których obecność pozostawiła trwały ślad w naszym polsko-węgierskim życiu. Zachęcamy do wędrówek po świecie, poznawania polskiej historii, literatury, muzyki i życia tutejszej Polonii.

Myślę, że jest co czytać i nad czym rozmyślać!

Bożena Bogdańska-Szadai

Kedves Olvasónk!

Amikor a hosszú téli napok után arcunkat megérinti a tavasz meleg fuvallata, szinte azonnal szabadnak és boldognak érezzük magunkat. A szabadságért vívott küzdelmekre gondolunk, amelyeket – még ha el is veszítettünk – mindig újrakezdünk. Felidézzük Bem József tábornokot. Készülünk a Lengyel–Magyar Barátság Napjára.

Közeledik a nagyböjt időszaka, amely elcsendesedésre, elmékedésre és megújulásra hívja az emberi lelket. A húsvét, a feltámadásra várakozunk.

Idén Assisi Szent Ferenc évét ünnepeljük. Róla ír Leszek Kryża SChr atya, egyúttal felteszi a kérdést: „Ebben a helyzetben, a mai világ állapotában vajon idősebbek-e még ennek a rendkívül népszerű szentnek az üzenete? Tud-e bennünket ma is inspirálni?”

Megemlékezzünk azokról, akik nemrég távoztak közülünk, mégis mély nyomot hagytak lengyel–magyar valóságunkban. Arra biztatjuk Olvasóinkat, hogy induljanak útnak a világban, ismerjék meg a lengyel történelmet, irodalmat, zenét és az itteni lengyel közösség életét.

Úgy gondolom, van mit olvasni – és van min elgondolkodni!

Bożena Bogdańska-Szadai

Spis treści

Zdzisława Maria Molnárné Sagun laureatką nagrody narodowościowej	4
Endre Varga laureatem nagrody Wacława Felczaka	4
A magyar-lengyel barátság eszméje (E. Varga)	5
Jubileusz 25-lecia pracy Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla ..	6
Pax et Bonum – Pokój i Dobro (ks. L. Kryża SChr.)	7
O autentyczności postawy i zmyśle katolickim J. Esterházyego (M. Krzysztofiński)	8-9
Perygrynacja relikwii bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego (P. Kaczmarek)	9
Odszedł prof. Maciej Koźmiński (1937-2026)	10
Zmarł prof. dr hab. István D. Molnár (1941-2026)	10
Wiosenne przemyślenia na temat siły postu (M.I.)	11
HATÁRTALANUL (T. Trojan)	12
Dźwięki górskiej ciszy – wystawa sztuki Zofii Sz wajnos	13
„Macierzyństwo” – zakopiańska wystawa pokonkursowa ..	13
Furaż Pegaza (Andras B-R Asztalos)	14-15
Życie artysty pod mikroskopem (A. Janiec-Nyitrai)	16
Zachować w pamięci (M. Agoston)	17
Nowe ceny w Konsulacie	18
Pożegnaliśmy najstarszą derenczanekę – Panią Józsefné Gogolya (1929-2026)	18
Z życia PSK im. Józefa Bema	19
Alex Szilasi koncertował w salonie „Bema”	19
Edukacja połączona z wypoczynkiem	20
Krotos w Egipcie, Turcji, Rumunii i Chorwacji	21
Odeszła Teresa Csordás (1950-2025)	22
Kontakty	22
Informacje konsularne	22

Zdzisława Maria Molnárné Sagun laureatką nagrody narodowościowej

18 grudnia 2025 roku w Budapeszcie odbyła się uroczystość wręczenia Nagrody Narodowościowej. Jest ona przyznawana osobom i organizacjom za wybitne osiągnięcia w życiu publicznym, edukacji, kulturze, życiu kościelnym, nauce, mediach, samorządności, pracy społecznej na rzecz 13 narodowości narodowych osiadłych na Węgrzech. W 2025 roku, na wniosek Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha, Ogólnokrajowy Samorząd Polski na Węgrzech przyznał nagrodę pani Zdzisławie Marii Molnárné Sagun.

W laudacji wygłoszonej podczas gali wręczenia nagrody m.in. czytamy:

„Zdzisława Maria Molnárné Sagun ukończyła socjologię, pedagogikę i zarządzanie kulturą. Jest jednym z założycieli Stowarzyszenia Katolików Polskich im. Św. Wojciecha na Węgrzech, którego była prezesem, a obecnie jest wiceprezesem. Jest twórcą cyklu wydarzeń „Dni Polskiej Kultury Chrześcijańskiej”. Jako dyrektor Polskiego Domu Kultury (poprzednio POKO) organizuje programy społeczne, wystawy, koncerty i wykłady historyczne. W swojej pracy współpracuje z Samorządem

Zdzisława Maria Molnárné Sagun

Narodowości Polskiej na Węgrzech, którego przez pewien okres była także przewodniczącą. Bierze udział w organizacji Odpustu w Derenku i przez lata koordynowała opiekę nad tym miejscem pamięci. Pomaga w polskojęzycznej pracy duszpasterskiej na Węgrzech. W trakcie swojej kariery zawodowej wykładła w kilku publicznych węgierskich placówkach oświatowych”.

Nagrodę w imieniu Viktora Orbána, premiera Węgier, wręczył Miklós Soltész, sekretarz stanu ds. stosunków kościelnych i narodowościowych w Kancelarii Premiera.

Podczas gali, która odbyła się w Centrum Kultury Bułgarskiej, ze strony polonijnej obecna była: rzeczniczka narodowości polskiej w Zgromadzeniu Narodowym Węgier Ewa Rónayné Słaba, przewodnicząca Ogólnokrajowego Samorządu Polskiego na Węgrzech Maria Felföldi, prezes Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha Katarzyna Takácsné Kalińska. Laureatce towarzyszył małżonek dr Imre Molnár.

Serdecznie gratulujemy!

Inf. Głos Polonii, fot. KT

Endre Varga laureatem nagrody Wacława Felczaka

Niewątpliwie jednym z najważniejszych polsko-węgierskich wydarzeń był IV wieczór galowy, zorganizowany 26 listopada 2025 r. przez Fundację imienia Wacława Felczaka w peszteńskim Vigadó (obecnie Dom Tradycji). Na początku uroczystości minutą ciszy uczczono pamięć zmarłego w 2025 roku prof. Csaby Gy. Kiss. Były oficjalne wystąpienia, multimedialna prezentacja poczynąń fundacji i wręczenie nagrody imienia Wacława Felczaka, a w tym roku, w uznaniu zasług niosących wkład w pielęgnowanie i przekazywanie wielowiekowej idei przyjaźni polsko-węgierskiej, jej laureatem został pan Endre Varga, węgierski historyk wojskowości, autor wielu książek i znaczących opracowań naukowych, specjalizujący się w badaniu polsko-węgierskich stosunków z pierwszych dekad XX wieku. W imieniu kuratorium fundacji nagrodę przekazał prezes dr Karol Biernacki.

Endre Varga jest wyjątkowym ekspertem m.in. w sprawach zawitości związanych z udziałem węgierskiej młodzieży w walkach o niepodległość Polski i trwających od ponad 40 lat pracach badawczych, które między innymi opisał w tomie „Dwa bratanki. Węgiersko-polskie kon-

takty polityczne i wojskowe w latach 1918-1920”. Podczas wieczoru galowego wystąpił znakomity węgierski cymbalista Jenő Lisztes wraz z zespołem.

Inf. wł. GP, fot. B. Pál

Illés Pál, Varga Endre, Karol Biernacki

A magyar-lengyel barátság eszméje

Barátság két ember között kialakulhat spontán rokonszenv, közös nézet nyomán, vagy amikor egyik nem várt segítséget nyújt a másiknak, és kialakul a bizalom légköre, azaz bajban ismerszik meg a barát – hogy csak a legfontosabb alkotóelemekből soroljunk fel néhányat. Ezek megalapozhatják két nemzet között a barátságot. Eszmévé akkor válik és alakul, ha ez a jó viszony évtizedek, évszázadok alatt állandósul, illetve nemesedik.

A magyar-lengyel közös határ 1918-ig, amíg létezett, a béke, a barátság, a segítőkészség és a biztonság határa volt. Ez a határ ma már nem létezik, de a barátság megmaradt.

A magyar-lengyel barátság páratlan a világon. A jó szomszédság hagyománya nemcsak a magyar és a lengyel nemességben, hanem idővel a polgárságban és ezen keresztül a társadalomban is meggyökerezett; az lett volna a természetellenes, ha ez nem így alakul. Büszkéik lehetünk arra, hogy vannak lengyel barátaink, Európában nem könnyű magyarnak lenni a szlávok között, de Lengyelországban minket megbecsülnek, nyilvántartanak, közös erőfeszítéseinket értékelik, ápolják, továbbadják a gyermekeiknek. A magyar-lengyel barátság napja – amelyet a magyar parlament ellenszavazat és tartózkodás nélkül fogadott el 2007. március 12-én, a lengyel pedig március 23-án – arra hivatott, hogy számba vegyük és megemlékezzünk barátságunkról. Azóta minden évben ez utóbbi napon tesszük ezt meg.

Kapcsolataink az Árpád-korban kezdődtek, és az utóbbi évek nehézségei ellenére ma is élnek. (1100 év barátságát nem tesszük semmissé a mostani gondok.) Barátságunk egyik fénykora a középkorban volt. 1335-ben a Visegrádi Kongresszus, Nagy Lajos lengyel királysága (1370–1382), Hedvig királynő (1384–1386), majd királyné, akinek a litván nagyfejedelemmel kötött házassága folytán Litvánia felvette a keresztiséget, a férj pedig lengyel királyként alapítja meg a Jagelló dinasztiát. Hedvig életének művelődéstörténeti jelentősége, hogy halála előtt végrendeletében az akkor már hanyatló egyetemre hagyta ékszereit. Férje, Władysław Jagelló az ebből származó pénzből újjátarta meg az egyetemet. Ez az oka annak, hogy az egyetem nem Hedvig, hanem Jagelló nevét viseli. Az egyetem pecsétjében a mai napig megtaláljuk az Anjou címerből a liliomot. I. Ulászló lengyel és magyar király (1434–1444), majd II. Ulászló magyar (1490–1516) és cseh király, II. Lajos magyar és cseh király (1510–1526) uralkodása a magyar trónon nem a legsikeresebb időszakokat jelentik. Mohácsnál a 26.000 magyar között néhány ezer lengyel is elesett. Mohács után a török hódoltság idején magyarok számai menekültek Lengyelországba, a XV. században a Jagelló Egyetem

diákjainak 25%-a volt magyar, külön kollégiummal rendelkeztek.

Báthory István (1576–1586) alakja eleven a lengyel történelemben, egyik legnagyobb lengyel királynak tartják – nem is véletlenül. Szilárd volt a belső rend, fejlődött az ország. Báthory több ezer magyar katonát vitt magával Erdélyből – egykori ellenfele Bekes Gáspár vezetésével. Rettegött Iván ellen győzelmes harcokat vezetett. Jan Matejko lengyel festő egyik híres festményének címe *Báthory Pskov alatt*. A XVI. században a lengyel hadsereg komoly szerepet játszott a törökellenes harcokban Lengyelország akkori délkeleti területein. Ebben az évszázadban II. Rákóczi György erdélyi fejedelem követte el a legnagyobb baklövést, mert szövetségben a svédekkel megtámadta Lengyelországot abban a reményben, hogy esetleg lengyel király lehet. Katonai vereséget szenvedett; katonáinak nagy része a krími rabszolgapiacra találta magát.

Ugyanebben az évszázadban III. Sobieski János lengyel király parancsnoksága alatt a lengyel és a nyugat-európai szövetségesek hadserege tönkretverte Bécsnél a török ostromlókat (1683-ban). Ezzel az annyira meggyengült, hogy Buda felszabadulása után – a Karlócán 1699-ben aláírt béke értelmében – a Tisza-Maros szöge kivételével egész Magyarország felszabadult.

A XIX. és XX. századi kapcsolatunk és barátságunk időben a legközelebb áll hozzánk. Nem haszontalan a legfontosabbakat megemlíteni. 1795 és 1918 között Lengyelország nem szerepelt Európa térképén. Ez alatt az idő alatt a lengyelek kétszer indítottak – 1831 és 1863 – felkelést a cári uralom ellen. A cári hatalom mindkettőt véresen leverte, a menekülő lengyeleket mindkét esetben Magyarország fogadta be. Úgy tudjuk, hogy a Galiciában állomásozó osztrák hadseregből 600 magyar huszár dezertált és lépett a harcoló lengyelek soraiba. Sajnos csak néhány nevet ismerünk, akiket az oroszok visszaadtak a Habsburgok kezére, azoknak halálbüntetés lett a sorsuk, akiket nem, azok Szibériába kerültek tartós hadifogságba, a visszatérés reménye nélkül. Tettük megérdemelne egy emlékművet Varsóban vagy Krakkóban.

A magyarok az 1918-ban újonnan megalakult Lengyelország függetlenségi törekvéseit kezdettől fogva támogatták. A II. Lengyel Köztársaság első évei (1918–1920) voltak azok az évek, amikor a lengyel nemzet harcolt függetlensége és független állami létéért, megalapozta, megvédte és megszilárdította határait. Harcba tette, nem pedig az I. világháború után a győztes koalíció országaitól kapott alamizsnaként. A győztesek kisebb Lengyelországban gondolkodtak, mint amit a lengyelek maguknak kiharcoltak. Erre a mai Lengyel III. Köztársaság minden állampolgára büszke. Nem kevésbé lehetnek büszkéik a mai magyarok elődeikre, akik 1918–1920 között hadianyag-szállításokkal segítették a lengyel hadsereget (közel 100 millió lőszer és egyéb hadianyag; a lőszer előállításához szükséges szenet a sziléziai bányából szállították Csepelre.) Ezt hirdeti Varsóban 2011-től a helyőrség parancsnokság épületén, a Győzelem téri oldalán /Plac Zwycięstwa/ a magyar nemzetnek hálából állított kétnyelvű emléktábla.

Varga Endre László

Győzelmükkel a lengyelek egész Európát megmentették a bolsevizmustól. Mindezt Nyugat-Európa országai a mai napig alábecsülik, mivel az átlagos nyugati állampolgár (az Egyesült Államok állampolgáráról nem is beszélve) még mindig alig ismeri ezeket az eseményeket. (Pedig a varsói francia katonai misszió tagja volt az akkor még ismeretlen De Gaulle, aki maga is fegyverrel küzdött a lengyelek soraiban.)

1920. augusztus elsején a 80 ezer fős magyar hadsereg katonáit készenlétbe helyezték, hogy Csehszlovákián keresztül vonuljanak át (vasúti szállítással), hogy Lengyelországnak közvetlenül segítséget nyújthassanak. Franciaország beleegyezését a csehszlovák kormány beleegyezésétől tette függővé. A csehek azonban, hadseregünket „Horthy hordáinak” nevezve, elutasították az átvonulás lehetőségét. Ennek ellenére, máig ismeretlen számban, magyar önkéntesek csoportjai is részt vettek a lengyel hadsereg harcaiban. A magyar segítségnyújtás legfőbb szorgalmazója Teleki Pál miniszterelnök volt, akinek egészalakos szobrot állított a hálás lengyel utókor Krakkóban, a Pedagógiai Könyvtár épülete elé. 1920 szeptemberében Rozwadowski tábornok, a lengyel fegyveres erők vezérkari főnöke Takách-Tolnay ezredessel, a varsói magyar katonai képviselővel folytatott beszélgetés során ezekkel a szavakkal mondott köszönetet Magyarországnak a lengyeleknek nyújtott segítségért: „Lengyelország soha nem fogja elfelejteni a magyarok segítségét, és eljön az idő, amikor ezt visszaadhatja.” Witos miniszterelnök a Sejmben emlékezett meg a magyar segítségről.

A II. világháború alatt hasonló emberbaráti segítséget nyújtott a magyar kormány, amikor egyetértésben a magyar társadalommal mintegy 70.000 lengyel civil és katonát fogadott be. Ezt a segítséget a lengyelek 1956-ban viszonozták, amikor orvosságot, nagy mennyiségű vért és egyéb támogatást küldtek Magyarországra. Sok lengyel városban szimpátiatüntetések voltak mellettünk.

Azóta nagyot változott a világ, mert a két kormány eltérő külpolitikája miatt az államközi kapcsolatok hűvössé váltak. Mindez azonban nem jelentheti azt, hogy a két társadalom között is megszűnjék minden eddigi kapcsolat. Biznunk kell abban, hogy az 1100 év alatt eszmévé nemesült tartós barátságunkat semmi szét nem zilálhatja.

Varga Endre László, fot. B.Pál

Jubileusz 25-lecia pracy Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla w budapeszteńskiej parafii

18 stycznia 2026 r. w budapeszteńskim kościele polskim pw. Najświętszej Marii Panny Wspomożycielki Wiernych mszą św. dzięczynną rozpoczęły się uroczystości z okazji jubileuszu 25-lecia pracy Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej w naszej parafii. Mszy św. przewodniczył ks. Zbigniew Czerniak SChr, dawny nasz proboszcz (1998–2003), a homilię wygłosił ks. Leszek Kryża SChr, też były proboszcz naszej parafii (2003–2011). Asystowali im: obecny proboszcz Polskiej Parafii Personalnej na Węgrzech ks. Krzysztof Grzelak SChr oraz o. Andrzej Kostecki OP – polski dominikanin, wikariusz prowincjalny i syndyk Wikaariatu Węgier, a zarazem przyjaciel kościoła polskiego w Budapeszcie. Mszę śpiewem ubogacał parafialny Chór św. Kingi.

Po mszy św. w Domu Polskim uczestników jubileuszu przywitała Katarzyna Takácsné-Kalińska – prezes Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha. W imieniu Wspólnoty Parafialnej przekazała słowa podziękowania Siostrom Misjonarkom oraz odczytała list pana Romana Kowalskiego – byłego ambasadora RP na Węgrzech, a obecnie dyrektora Biura Organizacji i Rozwoju Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP.

„Dobrze pamiętam moment przybycia Sióstr do Budapesztu, a jeszcze bardziej przygotowania i remonty pod nie tylko duchowym przywództwem księdza Zbyszka Czerniaka. Pamiętam też cudowne Siostry, którym po prostu chciało się pomagać bo były to wspaniałe, mądre i tolerancyjne osoby, zawsze gotowe do wsparcia innym i wdzięczne za każdy gest pomocy”. (...) List zakończyły słowa: „Serdecznie dziękuję, że zechciała Pani o mnie pamiętać przy okazji tej wspaniałej rocznicy. Życzę Pani oraz wszystkim Państwu zdrowia i wszelkiego dobra oraz realizacji kolejnych ciekawych,

budujących i wzmacniających Państwa wspólnotę projektów”. W uroczystościach uczestniczyła Halina Lászlóné Csúcs – ówczesna wiceprzewodnicząca Ogólnokrajowego Samorządu Polskiego na Węgrzech, późniejsza przewodnicząca tego samorządu i rzecznik narodowości polskiej w Zgromadzeniu Narodowym Węgier I kadencji, która wraz z ówczesnym proboszczem Polskiej Parafii Personalnej na Węgrzech ks. Zbigniewem Czerniakiem SChr., przyczyniła się do zapewnienia godnych warunków życia pierwszym siostrom przybyłym w 2000 roku do Budapesztu.

Następnie odbył się koncert na cztery ręce w wykonaniu Edyty Deák i Justyny Michalskiej Potys oraz spotkanie z Matką Przełożoną Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla s. Ewą Kaczmarek, która m.in. mówiła o o. Ignacym Posadzym w wystąpieniu pt. „O. Ignacy Posadzy w służbie Polonii”. 17 stycznia 2026 r. przypadała 42. rocznica śmierci Sługi Bożego o. Ignacego Posadzego SChr – współzałożyciela Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej oraz założyciela Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej.

Od 2000 roku do chwili obecnej w budapeszteńskiej parafii pracowało 14 sióstr wywodzących się z tego zgromadzenia. Jako pierwsze w 2000 r. przyjechały dwie siostry: s. Małgorzata Kuziak i s. Małgorzata Pomersbach. W jubileuszu uczestniczyło 8 sióstr: s. Ewa Kaczmarek – przełożona generalna, s. Urszula Fabisiak – sekretarka generalna, s. Kamila Wojdyła – ekonomka generalna, a także obecne były siostry pracujące w Budapeszcie: s. Małgorzata Kuziak

(2000–2004), s. Anna Tobiasz (2004–2007), s. Weronika Jaworska (2010–2014 i od 2016), s. Anna Chruścielska (2014–2019) i s. Stanisława Kwiręg (od 2020). Szczególnym momentem spotkania w Domu Polskim w Budapeszcie było łączenie internetowe z pracującą w latach 2000–2004 w naszej parafii s. Małgorzatą Pomersbach, która obecnie pracuje w Australii, a także z siostrami Agnieszką Nogą i Bernadetą Boratyn.

Siostry Misjonarki, wypełniając misję swojego Zgromadzenia, starają się pogłębiać życie religijne Polonii węgierskiej. Troszczą się – poprzez katechizację – o dzieci oraz o starszych i chorych Polaków, dbają o polski kościół oraz o zachowanie polskich tradycji i zwyczajów, a także budowanie wspólnoty parafialnej.

Każdy jubileusz jest okazją do spojrzenia wstecz na to, co było i na tych, którzy ten czas współtworzyli i wypełniali. Każda z sióstr wniosła konkretny wkład w życie polonijnej wspólnoty w Budapeszcie. Niech ten jubileusz będzie też okazją do wdzięczności za wszelkie dobro, jakie w tym minionym czasie się dokonało i stało się naszym udziałem.

Uroczystości jubileuszowe w budapeszteńskim Domu Polskim zakończyły gratulacje, życzenia, przyjacielskie rozmowy i świąteczny poczęstunek.

Więcej o Zgromadzeniu Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej można przeczytać pod adresem:

<https://www.mchr.pl/>

Pax et Bonum – Pokój i Dobro

Papież Leon XIV ogłosił okres od **10 stycznia 2026 r. do 10 stycznia 2027 r. Rokiem Świętego Franciszka z Asyżu**. Jubileusz ten upamiętnia 800. rocznicę śmierci św. Franciszka, który zmarł w 1226 roku.

Ludzie w każdej części świata mają w głębi serca podobne pragnienia – chcą żyć w pokoju, mieć co jeść, kochać, pracować, wychowywać dzieci, dbać o swoje miejsca zamieszkania, cieszyć się pięknem przyrody i bezpieczeństwem.

Tymczasem codzienność pokazuje nam coś odwrotnego. Widzimy biedę, a nawet głód, konflikty, otwartą wojnę, kruchość pokojowych sojuszy, umów i porozumień, a co za tym idzie – w konsekwencji – kruchość ludzkiego życia.

Czy w tej sytuacji, w tej kondycji współczesnego świata, przestanie tego bardzo popularnego świętego – św. Franciszka – jest jeszcze aktualne, czy może nas inspirować?

Na pierwszy rzut oka Franciszek wydaje się kompletnie „nie z naszej bajki”. Żył dawno temu, zrezygnował z majątku, wybrał ubóstwo, chodził boso i rozmawiał z ptakami. A jednak – im dłużej się nad nim zastanowić, tym bardziej okazuje się, że to proste życie ciągle inspirowało, niepokoi i staje się znakiem zapytania.

Franciszek inspirował przede wszystkim odwagą bycia „wbrew”. W świecie, który mówi: „Musisz mieć więcej”, on odpowiada: „Wystarczy mniej”. Dla współczesnego człowieka, bombardowanego reklamami i presją sukcesu, to myśl wyzwalająca. On nie ucieka od świata i tego, co świat ze sobą niesie – on po prostu nie pozwala, by rzeczy nim rządziły. Uczy, że wolność zaczyna się tam, gdzie kończy się niewola posiadania.

Franciszek przypomina o wartości relacji międzyludzkich. Spotyka się z trędowatymi, rozmawia z wykluczonymi, burzy mury między „lepszymi” i „gorszymi”. Dziś, gdy łatwo zamknąć się w bańce a własnych

poglądów, jego postawa dialogu i czułości wobec drugiego człowieka jest niezwykle aktualna. Pokazuje, że prawdziwa rewolucja zaczyna się od empatii.

Nie bez znaczenia jest również radość, którą Franciszek promieniuje. Nie jest to naiwna wesołkowatość, lecz radość zakorzeniona głęboko – nawet w cierpieniu. W czasach, gdy szczęście bywa mylone z chwilową

przyjemnością, Franciszek inspirował do szukania sensu, a nie tylko komfortu, do zgody na niedoskonałość świata i siebie samego.

Interesującą i „na czasie” lekcją jest relacja z naturą. Dla Franciszka przyroda nie jest zasobem do wykorzystania, ale rodziną – bratem Słońcem i siostrą Wodą. Teraz w XXI wieku jego spojrzenie

nie brzmi proroczo. Inspirował do troski o świat nie ze strachu, lecz z miłości. Nie dlatego, że „tak trzeba”, ale dlatego, że świat jest darem.

Franciszkańskie pozdrowienie „Pokój i Dobro”, zawarte w tytule tej refleksji, nie jest jedynie zapewnieniem spotykających się ludzi o dobrych intencjach, które nie zagrażają bezpieczeństwu żadnej ze stron, ale są też wyrażeniem pragnienia, by pokojem obdarzać innych.

„O, Panie, uczyn mnie narzędziem Twojego pokoju. Abyśmy niósł: miłość tam, gdzie panuje nienawiść; wybaczenie tam, gdzie panuje krzywda; jedność tam, gdzie panuje zwątpienie; nadzieję tam, gdzie panuje rozpacz; światło tam, gdzie panuje mrok; radość tam, gdzie panuje smutek. Spraw, Panie, abym mógł: nie tyle szukać pociechy, ile pociechę dawać; nie tyle szukać zrozumienia, ile rozumieć; nie tyle szukać miłości, ile kochać. Albowiem gdy dajemy, otrzymujemy; gdy wybaczymy, zyskujemy przebaczenie; a gdy umieramy, rodzimy się do wiecznego życia.”

ks. Leszek Kryża SChr., fot. ze zbiorów autora

ks. Leszek Kryża SChr.

W XX wieku Europa Środkowo-Wschodnia i zamieszkujące ją narody zostały boleśnie doświadczone przez dwa zbrodnicze totalitaryzmy. Zarówno niemiecki faszyzm i początkowo bolszewicki, a potem sowiecki komunizm, który na drodze ekspansji rozprzestrzenił się na kilka kontynentów, wywarły niezwykle negatywny wpływ na dzieje poszczególnych narodów oraz losy i wybory konkretnych jednostek, które znalazły się pod ich przemożną władzą. Jedną z nich był János Esterházy (1901–1957), którego biografia jest już dość dobrze znana zarówno na Węgrzech, jak i w Polsce, czyli w krajach, z których wywodzili się jego przodkowie.

Lektura dotychczasowych prac biograficznych dotycząca tej postaci, opublikowana w języku węgierskim i polskim, skłania jednak do wyrażenia kilku refleksji o charakterze zaledwie uzupełniającym ustalenia autorów. Pierwsza sprowadza się do stwierdzenia, iż Jánosa Esterházyego cechowała autentyczność postawy, gdyż w wojennych brutalnych warunkach w sposób praktyczny wdrażał w czyn zasadę miłości bliźniego. W pełni uznać go tym samym można za świadka uniwersalizmu katolickiego, który realizował w myśl słów zamieszczonych w liście św. Pawła do Galatów „nie ma Żyda ani Greka, nie ma niewolnika ani wolnego, nie ma mężczyzny ani kobiety, wszyscy bowiem jedno jesteście w Chrystusie Jezusie” (Gal.3:28). Dzisiaj, w przededniu 80. rocznicy upadku III Rzeszy, wspominając jej barbarzyństwo, powyższe słowa nabierają szczególnego znaczenia, ukazując wielkość jego ówczesnej postawy.

Poza przymiotami intelektualnymi, Esterházyego samookreślało też silne poczucie przynależności do wspólnoty, polegające na niesieniu bagażu doświadczeń swoich przodków oraz odpowiedzialności za ich dziedzictwo. Jego postawę charakteryzował też rozwinięty zmysł katolicki. To jego *sensus catholicus* posiadało wymiar praktyczny, uwypuklający zarazem powszechność katolicyzmu, jak i *modus vivendi* i *operandi* samego Esterházyego, za sprawą jego obiektywizmu, uniwersalizmu i realizmu.

Jako polityk, którym był przez lata, w sytuacjach granicznych potrafił „patrzeć” daleko i głębiej. Odrzucał tym samym przywarę wynikającą z tzw. bieżącej potrzeby w polityce, czy też chwilowej, ale fałszywej konieczności wyboru zła. Można śmiało powiedzieć,

O autentyczności postawy i zmyśle katolickim Jánosa Esterházyego w związku z 125. rocznicą urodzin

że w obliczu takiego postrzegania polityki – dalekiego od rozumienia jej jako roztropnej realizacji wspólnego dobra – potrafił się przeciwstawić jej złudnym argumentom, wybierając dobro płynące z Ewangelii. Tak bowiem oceniam jego postawę podczas głosowania, jakie odbyło się w słowackim parlamencie, gdy 15 V 1942 r. opowiedział się przeciwko wysiedleniu ludności żydowskiej z terenu Słowacji. W swoim wyborze pozostał wówczas osamotniony, jak prawdziwy przywódca broniący wbrew wszystkim własnego zdania, którego źródłem pozostawały wartości ewangeliczne. Decyzją tą, jak i swoją wcześniejszą postawą wspierania podczas wojennej zawieruchy uciekinierów różnej narodowości i wyznań, ukazał wagę i praktyczne znaczenie miłosierdzia udzielanego wszystkim potrzebującym. Tym samym zaświadczył też, że przekłada prawo moralne nad prawem stanowionym. Podążając za tym drogowskazem, zasadne jest, aby współcześnie w ocenie jego postępowania i dokonywanych przez niego wyborów nie ztracać tej perspektywy.

Refleksje nad wyborami Esterházyego pozwalają na stwierdzenie, iż cechowało go też poczucie powinności wobec Węgrów, którzy po traktacie w Trianon zamieszkiwali na terenie Czechosłowacji, a potem Słowacji. Kilukrotnie mógł ich i swoje rodzinne strony opuścić, wybierając dostatnie i spokojne życie pozbawione udręki, a po 1945 r. cierpień i upokorzeń. Pomimo wielu możliwości i zachęt ze strony najbliższych nie uczynił tego, kierując się poczuciem obowiązku i odpowiedzialności. Tym samym świadomy niebezpieczeństwa postąpił tak jak dwaj bliscy mu kapłani: bł. Ks. Jerzy Popiełuszko (1947–1984) i mniej znany kapłan diecezji przemyskiej ks. Michał Pilipiec (1912–1944), którzy głosząc Ewangelię, nie opuścili swoich podopiecznych w potrzebie, za co spotkała ich śmierć z rąk komunistów.

János Esterházy

Nawiązując do polskich korzeni Jánosa Esterházyego, po kądzieli potomka Leliwitów Tarnowskich, warto choć w jednym akapicie wspomnieć, że – podobnie jak jego dziadek Stanisław Tarnowski, rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie i również polityk – przedefiniował on sposoby i cele swojej działalności publicznej, opowiadając się ostatecznie za przyjęciem postawy realizmu politycznego polegającego na dążeniu do osiągnięciu tego co w danej sytuacji możliwe. Obydwu wymienionym towarzyszyło bowiem przekonanie, że „trwanie narodu zależy od kultury”. Podsumowując ten wątek przytoczę za Karolem Tarnowskim słowa opisujące jak politykę traktował wspomniany już Stanisław Tarnowski. Mam nieodparte wrażenie, że oddają one pogląd, jaki w tej materii mógł być bliski bohaterowi niniejszego tekstu: **„Dobra polityka stoi dobrymi, sumiennymi ludźmi, świadomymi swych ograniczeń i oddanymi dobru wspólnemu, a nie własnym zachciankom”.**

Podczas pobytu w sowieckim łagrze Esterházy modlił się do Matki Bożej Dzikowskiej, której obraz od wieków znajduje się w klasztorze ojców dominikanów w Tarnobrzegu, a jej kult rozpowszechniony jest wśród Tarnowskich i w miejscowościach z tym rodem związanych. Po kilkudziesięciu latach, w trakcie trwania procesu beatyfikacyjnego Jánosa Esterházyego, duchowym znakiem łączności pomiędzy miejscami z nim związanymi może być umieszczenie w przyszłości jego relikwii w kaplicy zamku dzikowskiego (rodowej siedziby Tarnowskich), a obrazu Matki Bożej Dzikowskiej w Centrum Pielgrzymkowym w Dolnych Obdokovcach (węgierskie Alsóbodok) na Słowacji. Mam nadzieję, że dane nam będzie takich radosnych chwil doczekać.

Jako przywódca Esterházy pozostał do końca ze swoimi podopiecznymi, występując w ich imieniu i broniąc ich praw. Reprezentując świat wartości skazanych na zagładę, który uosabiał za sprawą swojego urodzenia, wykształcenia, narodowości, przywiązania do małej ojczyzny, moralności i wiary, swoją postawą wykazał prymat Ducha nad wszel-

kimi wyborami o charakterze ziemskim. Co istotne, pozostając w sytuacji granicznej, nie zatracił nadziei i umocnił swoją wiarę, ukazując własnym życiem, że ten, kto uznaje wspomniany już prymat Ducha i poddany jest woli Bożej, zawsze ma możliwość wyboru.

W ten sposób, wpisując się w słowa św. Pawła: „Nie daj się zwyciężyć złu, ale zło dobrem zwyciężaj”, wykazywał też ogromne zawierzenie wobec Bożej Opatrzności. Pamięć o Jánosie Esterházym okazała się groźna także po jego śmierci, o czym świadczy los jego doczesnych szczątków. Jego bowiem postawa stanowi wyrzut sumienia dla tych wszystkich, którzy, czy to w okresie nazizmu, czy komunizmu, podjęli służbę na rzecz totalitaryzmów, wybierając niejednokrotnie w godzinie próby tzw. „mniejsze zło”.

Począwszy od 1945 r. Jánosowi Esterházyemu, poddanemu brutalnemu śledztwu na Łubiance, skazanemu na katorgę w sowieckim łagrze, a potem w więzieniach komunistycznej Czechosłowacji, nieodłącznie towarzyszyło cierpienie. Wspólne przeżywanie go wraz

z innymi współtowarzyszami niedoli, przedstawicielami wielu narodowości i wyznań (Słowaków, Czechów, Węgrów, Polaków, Łotyszy i zapewne też Niemców), zaowocowało w przypadku Jánosa Esterházyego poczuciem chrześcijańskiego braterstwa. Relacje jego współwięźniów poświadczają, że w każdym z nich widział brata, któremu starał się służyć radą, pomocą, a nawet napomnieniem. To udokumentowane braterstwo traktować należy jako podstawę i równoległą drogę do trwałego pokoju, którego potrzebuje także współczesny świat. W dwudziestowiecznych dziejach Europy Środkowo-Wschodniej, podobnie jak i obecnie, poczucie pełnego braterstwa, które cechowało Jánosa Esterházyego, prowadzi do pokoju, który na trwałe jest niemożliwy do osiągnięcia bez przebaczenia i pojednania.

Mariusz Krzysztofiński

Autor jest pracownikiem Instytutu Pamięci Narodowej Oddziału w Rzeszowie.

Perygrynacja relikwii bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego i rekolekcje wielkopostne

W dniach rekolekcji wielkopostnych nasza parafia będzie mogła uczestniczyć w wyjątkowym i głęboko poruszającym wydarzeniu – nastąpi perygrynacja relikwii błogosławionego księdza Stefana Wincentego Frelichowskiego, kapłana, męczennika i patrona harcerzy polskich.

Będzie to czas szczególnej modlitwy, refleksji oraz duchowego umocnienia dla całej wspólnoty parafialnej i drużyny harcerskiej. Postać bł. ks. Frelichowskiego – młodego kapłana, który oddał życie, posługując współwięźniom w obozie koncentracyjnym w Dachau – była żywym świadectwem Ewangelii realizowanej w najtrudniejszych warunkach. Centralnym momentem rekolekcji będzie uroczysta msza święta, podczas której nastąpi wprowadzenie relikwii błogosławionego do naszego kościoła

(Budapeszt 1103, Óhegy 11) na czas dwóch tygodni. W homilii harcmistrz Rafał Zachmielewski przybliży życie i duchowość ks. Stefana, podkreślając jego niezłomną wiarę, odwagę oraz całkowite zawierzenie Bogu. W kolejnych dniach wierni będą mieli możliwość uczestniczenia w konferencjach rekolekcyjnych, które będą nawiązywały do przesłania życia bł. ks. Frelichowskiego. Perygrynacja relikwii bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego na trwałe wpisze się w historię naszej drużyny harcerskiej i gromady zurawowej. Ufamy, że jego wstawiennictwo będzie dla nas źródłem duchowej siły, a jego życie inspiracją do pogłębiania wiary. Relikwie będą obecne w naszej parafii. Każdy harcerz, harcerka czy zuch będą mogli na krótki okres zabrać je do domu. Relikwie następnie zostaną przekazane szczepowi ZHP w Wiedniu.

Czuwaj!
asp. Piotr Kaczmarek

Odszedł prof. Maciej Koźmiński (1937–2026)

Profesor nauk humanistycznych, polski historyk, tłumacz, nauczyciel akademicki, dyplomata, ambasador Polski na Węgrzech, przyjaciel węgierskiej Polonii.

Profesor Maciej Koźmiński był wybitnym dyplomata, naukowcem oraz zasłużonym przedstawicielem Rzeczypospolitej Polskiej na arenie między-

narodowej. Pełnił przez ponad 6 lat misję pierwszego ambasadora demokratycznej Rzeczypospolitej na Węgrzech po transformacji ustrojowej 1989 roku. W latach 1990–1996 wniósł ogromny wkład nie tylko w odbudowę, rozwój i umacnianie relacji polsko-węgierskich, opartych na wielowiekowej tradycji przyjaźni i współpracy między naszymi narodami, ale także w tworzenie nowych formatów współpracy w regionie, takich jak Trójkąt Wyszehradzki. Jego atutem była nie tylko ogromna wiedza i doświadczenie hungarologiczne, ale i osobiste, przyjacielskie i wieloletnie relacje z ówczesnym prezydentem, premierem i ministrem SZ Węgier.

Wyrazem uznania dla działalności dyplomatycznej i publicznej prof. Macieja Koźmińskiego było odznaczenie go w 1996 roku Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, co jednoznacznie potwierdza rangę i znaczenie jego dokonań jako ambasadora dla obu naszych państw. Minister spraw zagranicznych Radosław Sikorski nadał mu pośmiertnie Odznakę Honorową Bene Merito za wkład w promowanie kraju i spraw polskich oraz działalność wzmacniającą pozycję Polski na arenie międzynarodowej.

Jako profesor i intelektualista cieszył się autorytetem, a jego dorobek naukowy, publicystyczny i dyplomatyczny stanowi trwałą wartość dla polskiej

myśli politycznej oraz kultury dialogu międzynarodowego. Swoją postawą, obywatelskim zaangażowaniem oraz działalnością publiczną przyczynił się do budowania umacniania prestiżu Rzeczypospolitej Polskiej zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. Był autorem licznych i bardzo cennych prac naukowych, wykształcił wielu ekspertów, naukowców, a także dyptomatów – w tym kilku przyszłych ambasadorów RP. Przez wiele lat był se-

kretarzem, a następnie współprzewodniczącym Polsko-Węgierskiej Komisji Historycznej.

W 1998 roku opracował program studiów podyplomowych w zakresie dyplomacji. Został także dyrektorem Instytutu Dyplomacji i Centrum Badań Cywilizacji i Dyplomacji Europejskiej w Collegium Civitas. Jego aktywność naukowa i dydaktyczna miała charakter międzynarodowy i wykraczała poza granice Polski. Prowadził wykłady m.in. na Uniwersytecie im. Loránda Eötvösa w Budapeszcie. W dorobku naukowym profesora znajduje się ponad 180 publikacji, których był autorem lub współautorem. Na szczególne podkreślenie zasługuje m.in. trzutomowe dzieło „Cywilizacja Europejska”, którego był pomysłodawcą, współautorem oraz redaktorem.

Prof. Maciej Koźmiński był człowiekiem prawym, nie bał się stanąć po właściwej stronie historii.

W latach 70. i 80. jego mieszkanie służyło jako jedno z miejsc spotkań ówczesnej opozycji demokratycznej. Od lat 70. związany był z niezależnym ruchem wydawniczym, a od 1980 roku z Solidarnością. W latach 80. pełnił funkcję wiceprzewodniczącego „Solidarności” w Instytucie Historii PAN, a w latach 1989–1990 był jej przewodniczącym.

źródło: <https://www.facebook.com/lengyelnagykovetseg>

Zmarł prof. dr hab. István D. Molnár (1941–2026)

Z głębokim żalem przyjęliśmy informację o śmierci prof. dr hab. Istvána D. Molnára – historyka literatury i kultury, tłumacza oraz wybitnego promotora węgiersko-polskich kontaktów naukowych i kulturalnych.

István D. Molnár urodził się 25 listopada 1941 roku w Berehovie. Studiował filologię polską na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz filologię węgierską i rosyjską na Uniwersytecie Lajosa Kossutha w Debreczynie. W 1997 r. uzyskał habilitację, a od 1999 r. był doktorem Węgierskiej Akademii Nauk i profesorem Uniwersytetu Debreczyńskiego.

W latach 1971–1973 pracował w Węgierskim Instytucie Kultury w Warszawie, a w latach 1988–1991 pełnił funkcję jego dy-

rektora. Zainicjował kształcenie polonistów w Debreczynie – w 1984 r. założył Katedrę Języka i Literatury Polskiej, działającą w ramach Instytutu Filologii Słowiańskiej. Kierował Instytutem w latach 1998–2001, a katedrą polonistyczną do 2006 r., odchodząc na emeryturę w 2009 r.

Jego zainteresowania naukowe obejmowały historię języka, literatury i kultury polskiej oraz badania nad węgiersko-polskimi i środkowoeuropejskimi powiązaniami kulturowymi. Jako organizator licznych konferencji krajowych i międzynarodowych, badacz i wykładowca, odegrał kluczową rolę w instytucjonalnym rozwoju polonistyki na Węgrzech.

źródło:

Ambasada RP/facebook, fot. unideb.hu

Wiosenne przemyślenia na temat siły postu

Kiedy po długich, czasem ciężkich zimowych dniach naszych twarzy dotyka ciepły powiew wiosny, to niemal natychmiast czujemy się wolni i szczęśliwi. Myślimy o naszych walkach o wolność, które – nawet jeśli przebrane – zawsze zaczynaliśmy od nowa.

Przygotowujemy się do Dnia Przyjaźni Polsko-Węgierskiej, wspominamy generała Bema i jego adiutanta majora Petőfię, którzy z mieczem w ręku przeciwstawili się tyranii. Nie chcę jednak teraz rozważać kwestii wolności w sensie politycznym, ale chciałbym zwrócić uwagę czytelnika na inny wymiar wolności – na to, co nazywamy wolnością duchową.

Łagodne wiosenne wiatry przynoszą bowiem ze sobą okres, który współcześnie ludzie (zarówno chrześcijanie, jak i niechrześcijanie) mają tendencję pomijać. Jest to okres Wielkiego Postu, który, choć może się to wydawać dziwne, ma na celu skłonienie ludzkiej duszy do ciszy, introspekcji i powściągliwości w czasie, gdy ma ona największą ochotę na zabawę. Tak, mówię o poście, a nie o różnych cudownych kuracjach odchudzających i dietach. Podczas gdy ludzkość, żyjąc w kręgu konsumpcji, ma przed oczami cel, jakim jest hedonizm, czyli fizyczne, czyli materialny dobrobyt, zapomina, że człowiek składa się z ciała i duszy, i że prawdziwy dobrobyt może nam zapewnić tylko harmonia między nimi.

Nawet współczesna psychologia głosi, że nadmierna konsumpcja nie prowadzi do poprawy jakości życia, ale do jego pogorszenia, a człowiek czuje się bardziej zrównoważony, gdy konsumuje mniej. Obecnie uznaje się za fakt, że w wyniku ograniczonego stylu życia konsumentów w życiu człowieka ustępują nie tylko zaburzenia fizyczne, ale także psychiczne. Ograniczenie pragnień fizycznych/

cielesnych ujawnia bowiem prawdziwy stan duszy. Łatwo można się przekonać, że w pogoni za przyjemnościami tak naprawdę próbowaliśmy ukryć i zatuszować nasze choroby psychiczne. Post pomaga nam odnaleźć prawdziwe ja, nasze miejsce i powołanie w świecie.

Post był regularnie praktykowany przez naszych dziadków i przodków. W okresie karnawału, trwającym do wtorku, o północy wśród bawiących się pojawiał się przywódca lokalnej społeczności, który korzystając z przysługującego mu prawa, wyrwał instrument z rąk cygańskiego skrzypka i oficjalnie ogłaszał rozpoczęcie postu. Post jest częścią kultury żydowskiej i chrześcijańskiej, podobnie jak islamu, buddyzmu i hinduizmu. Często słyszymy, że post jest zdrowy. Jednak bez treści duchowej post jest w rzeczywistości tylko pustym rytuałem. Dusza, podobnie jak ciało, potrzebuje oczyszczenia, uwolnienia się od ciężaru grzechów, czyli odnowy. Jezus mówi, że wszelkie zło pochodzi z niespokojnego serca człowieka. Przetłamanie mocy zła zaczyna się więc od stworzenia pokoju w naszych sercach, abyśmy sami mogli stać się jego narzędziami w tym niespokojnym świecie.

„Aby to osiągnąć, jedynym środkiem jest post i modlitwa” – twierdzi siostra Emmanuel, autorka niedawno wydanej książki zatytułowanej „Siła postu”. Według niej „post tworzy próżnię w naszej duszy, ciele i sercu. Kiedy nie martwimy się o jedzenie, dajemy Bogu przestrzeń, aby zamieszkał w nas w sposób, jakiego nigdy wcześniej nie doświadczyliśmy”.

Życie chrześcijańskie bez samodyscypliny i samozaparcia może łatwo stać się letnią, konsumpcyjną chrześcijańskością. Post natomiast wiąże się z wyrzeczeniem, ofiarą,

którą możemy zaoferować Bogu za kogoś lub za jakąś dobrą intencję. Motywacją prawdziwego postu nie jest więc przymus lub chęć przestrzegania obowiązkowych zasad, ale miłość.

Prawdziwy post nie polega jedynie na powstrzymaniu się od spożywania określonych potraw i napojów, ale także na sprzeciwianiu się naszym grzesznym przywiązaniom, myślom i niewłaściwym nawykom, czyli pokonywaniu w sobie zła. Według starożytnej mądrości prawdziwa wolność nie polega na nieograniczonym działaniu, na swobodzie, w której wszystko jest dozwolone, ale na zwycięstwie nad własnymi, ciągnącymi nas w dół instynktami, lękami i egoistycznymi wygodami. To właśnie ta wewnętrzna dyscyplina umożliwia świadome życie, rozwój duchowy i prawdziwy wewnętrzny spokój, który wykracza poza zewnętrzne ograniczenia. Prawdziwa walka o wolność to walka, którą człowiek toczy sam ze sobą. Największym zwycięstwem jest zwycięstwo nad samym sobą; można je osiągnąć poprzez pokonanie własnych słabości i wewnętrznej ciemności. „Jeśli chcesz pokonać świat, pokonaj siebie!” – głosił Dostojewski. Prawdziwy post i wstrzemięźliwość to więc nie tylko wyrzeczenie, ale także środek do osiągnięcia wewnętrznej wolności, a poprzez nią prawdziwej radości – radości duchowej.

Prawdziwy post potwierdzają nasze czyny wynikające ze zmiany sposobu życia, a owocami są oczyszczenie, uzdrowienie, wzrost siły duchowej i pogłębienie miłości do Boga i bliźnich. Uzbrowieni w te cnoty, możemy przygotować się nie tylko do świąt wielkanocnych następujących po okresie postu, ale także do życia wiecznego.

„Ki viszi át a szerelmet ...” – Kto przeniesie miłość...”

Száz éve született a XX. századi magyar irodalom egyik izgalmas, sokrétű költő-egénisége, Nagy László, aki műfordítóként is maradandót alkotott. Zbigniew Herbert és Tadeusz Nowak barátja közlél 60 lengyel verset ültetett át magyar nyelvre.

Nagy László Kossuth- és háromszoros József Attila-díjas magyar költő, műfordító és grafikus 1925. július 17-én született Felsőiskázon. Az elemi iskolát Felsőiskázon (1931–1938) végezte. 1935 augusztusában csontvelőgyulladás támadta meg a lábát, többször műtötték, közben idegek sérültek meg, így élete végéig járógép használatára kényszerült. Betegsége miatt az ötödik osztályt csak 1938-ban végezhetette el, kitűnő eredménnyel.

Költészete és személyisége különleges helyet foglal el a magyar irodalomban, érdemes arra, hogy aki nem ismeri, megismerje, aki pedig már találkozott egyedi költészetével, újra rácsodálkozzék. „Nagy Lacinak különös fénye volt. Az arcának, a tekintetének, a mosolygásának, a mozdulatainak. Ezt a fényt a feje feletti glória adta, aranyozta be vele lényét. Mint a szentekét. Mert Nagy László szent ember volt. Egyetlen mindmáig, akinek a nevét az írószövegségi választólapon szavazáskor nem húzta át senki. Ha valaki népi író-költő volt valaha is ebben az országban, hát Nagy László az volt. De én soha urbánusabb, intellektüelebb lélekkel nem találkoztam, mint ő. Lám, milyen jól megfér egyazon testben két fajta lélek: és hogy a kételkedés is lehet egy, sőt három is lehet egy; miként az Atya, a Fiú, a Szentlélek is egy az Igazisten képében...” (Végh Antal)

1941 őszén nem valamelyik pápai gimnáziumba, hanem a református kollégium kereskedelmi iskolájába iratkozik be. Petőfi, a katonaságból kikopott bakadiák az obsitos katonák ruházatát viselte Pápán, Nagy László lengyel tisztí zubbonyban jár iskolába. „Egyik unokabátyám, aki a román királyi gárdából szökött át, szerezte a befogadott lengyelektől.” – emlékszik vissza a költő. Valószínűleg ez volt az első, talán nem is tudatos lengyel mozzanat Nagy László életében. Egy katonazubbony, a befogadott lengyelektől. Később aztán az egyetemi, főiskolai tanulmányok után magával Lengyelországgal is megismerkedik. Zsille Gábor Az utolsó bölény című irodalmi esszéjében így ír erről:

„Lengyelországban több alkalommal járt, főként Varsóban. E néhány napos utak mindig termékenyek bizonyultak. 1974. szeptemberi tartózkodása során Életem címmel hosszabb önéletrajzon dolgozott, egy budapesti szerkesztőség felkérésére. Az is tudható, hogy e vallomásának egy terjedelmes szakaszát a varsói Europejska (azaz Európa) Szállodában fogalmazta. (...) Ám munkásságának minden bizonnyal legjelentősebb fordulátát, a bolgár irodalommal való megismerkedését is lengyel szálhoz köti:

»Mikor Lengyelországból Rózewicz, Bulgáriából Nevena Sztrefanova jött hozzánk írói ösztöndíjjal, akkor utaztam Szófiába, 49 őszén. Földadatom volt, hogy a nyelvet megtanulva fordítsam a bolgár költészetet. [...] Kisebb megszakításokkal másfél évet töltöttem Bulgáriában.«

Sto lat temu urodził się jeden z najciekawszych, wszechstronnych węgierskich poetów XX. wieku László Nagy, który, jako tłumacz literatury ma również bogaty dorobek. Przyjacieł Zbigniewa Herberta i Tadeusza Nowaka na język węgierski przetłumaczył blisko 60 wierszy.

1974 szeptemberében nem egyedül járt Varsóban, hanem két rokonlelkű költő, Csoóri Sándor és Kovács István társaságában. A Varsói Ősz elnevezésű nemzetközi költőtalálkozó magyar résztvevői voltak, és a már említett Europejska Szállodában laktak. Tizenöt évvel később, 1989 augusztusában a Hítel folyóirat hasábjain Csoóri Sándor így emlékezett vissza erre az utazásra: »László vizolygott a külföldi utazásoktól, de Lengyelországban otthon érezte magát. Olyan költők társaságában forgott, mint Zbigniew Herbert, Tadeusz Nowak, mint Stanisław Grochowiak. Egyikben a klasszikus és modern európaiság vonzotta, a másikban a szürrealista népiesség, a harmadikban a csapottság, az alkohol örülete s az Angyallal hadakozó jákobi természet szabadsága. Soha annyit nem csatagoltunk együtt, mint a sárga levelekkel játszadozó Varsóban.«

Fontos itt megjegyeznem, hogy a fent említett Zsille Gábor esszében fellelhető egy idézet, ami Csoóri Sándor tollából származik, és újabb adalékként szolgál Nagy László Lengyelországhoz való kötődését illetően. „...egyik sétánk alkalmával Kovács István megállított bennünket egy táblával megjelölt ház előtt. A tábla azt tudatta velünk, hogy egy német mesterlövész ebben a házban lőtte le a szemközti Városház ablakából Baczyńskit, a huszonnégy éves költőt, a lengyelek Radnóti-képességű nagy reménységét. Természetesen nem versírás, hanem harc közben, a Varsói Felkelés napjaiban. A háború Nagy Lászlót és engem is körülövdözött alaposan, de a halálhír egyformán megrázott mindkettőnket. »Fiúk, ezt a házat illenék nekünk megkoszorúzni« – javasolta csöndesen László. És mi fölhajtottuk Varsót egy nemzetiszínű szalagért, hogy a magunk törvénye szerint koszorúzhassunk. A szalagra Nagy László ezt írta rá: »A nemzet: közös ihlet.« Ez a közöséges koszorúzásos nap azóta nekem egyik legemlékezetesebb napom.»

Nagy László két lengyel költővel tartott fenn mély, baráti, szakmai kapcsolatot: Zbigniew Herberttel és Tadeusz Nowakkal. Ez azt jelentette, hogy a műfordítónak is kiváló Nagy László szívesen és sokat fordított a fent említett költőktől, ahogyan ők is szívesen fordították lengyelre Nagy László verseit. Miként ezt egyik, ma is aktuális versének Tadeusz Nowak általi naáyszerű fordítása is mutatja:

Ki viszi át a Szerelmet

Létem, ha végleg lemerült,
ki imád tücsök-hegedűt?
Lángot ki lehel deres ágra?
Ki feszül föl a szivárványra?
Lágy hantú mezővé a szikla-
csípőket ki öleli sírva?
Ki becéz falban megeredt
hajakat, verőereket?
S dült hiteknek kicsoda állít
káromkodásból katedrálst?
Létem, ha végleg lemerült,
ki retenti a keselyűt!
S ki viszi át fogában tartva
a Szerelmet a túlsó partra!

Kto przeniesie miłość?

Gdy los mój spełni się u wód,
kto będzie świerszczom skrzypce
wiodł?
Kto dmuchnie płomień w szron gałęzi?
I kto na tęczy się rozpręży?
Kto płacząc biodra skał uściśnie,
aż w nich się poczną trawy wszystkie?
Kto będzie pięścił, pieszcząc śnił
w kamieniu włosy, źródła żył?
Kto wiarom – popiół na popiele –
buduje kościół przy kościele?
Gdy los mój spełni się u wód,
kto przegnać sępa będzie mógł?
I kto, co w zębach jak grosz tkwiła,
na tamten brzeg przeniesie Miłość?

Itt mindenképpen meg kell említenünk Gimes Romána, a kiváló műfordító nevét. Nagy László nem tudott lengyelül, hanem Gimes Romána nyers fordításából dolgozott. Romána volt a kapocs Nagy László és a lengyelek között. Mondhatni, az utolsó percig. Nagy László influenzából lábadozva 1978. január 29-én részt vett felesége, Szécsi Margit szerzői estjén. Másnap reggel szívinfarktusban meghalt. Mindössze 52 éves volt.

Ekkor született Zbigniew Herbert *In memoriam Nagy László* című verse.

In memoriam Nagy László (részlet), Zsille Gábor fordítása

Románától hallok hogy ön elköltözött
így csak azokról beszélnek kik örökre
itt maradnak
irigylem öntől a márványszín arcát
csak tiszta ügyek voltak közöttünk
soha egy levél
soha egy emlék mellyel a szem
játszadozhat
se gyűrű se kelyhek
sem asszonyi könnyek
ezért is könnyű hinnem a gyors
mennyebe vételben
abban hogy ön már olyan mint József
Attila
Mickiewicz Lord Byron a szép
szellemárnyak
kik sohasem késnek a megbeszél
találkozórol
(...)

Összeállította: Trojan Tünde

„Dźwięki górskiej ciszy” – wystawa sztuki Zofii Sz wajnos

Od 30 listopada 2025 r. do końca stycznia br., za sprawą Polskiego Domu Kultury na Węgrzech przy współpracy zakopiańskiego „Czerwonego Dworu”, w Domu Polskim w Budapeszcie można było oglądać wystawę twórczości Zofii Sz wajnos. Artystka wyrosła w tradycji góralskiego rękodzieła, posiada wiele talentów i pasji. W górach odnajduje swoją harmonię, żeby później z nową energią zachwycać świat malarstwem, rzeźbą, fotografią. „Góry są częścią mnie – mówi artystka – kiedy tam uciekam znajduję ciszę, monolog, szept, czas na przemyślenia. Tam pojawiają się nowe pomysły i powstają nowe projekty. Tam jest odpoczynek od zgiełku na dole, od przytłaczających, prozaicznych spraw”. Ponieważ góry są jej najważniejszą inspiracją, przenikającą życie i duszę, dlatego ten właśnie temat zdominował jej twórczość. Widzimy je na obrazach, zdjęciach a na-

Zofia Sz wajnos

wet jedwabnych apaszkach. Mimo tak wyraźnej dominacji twórczość Zofii Sz wajnos potrafi zaskoczyć wielością technik, różnorodnością faktur, tematyką. Najważniejszą i najukochańszą techniką plastyczną uprawianą przez artystkę jest malarstwo sztalugowe. Malarstwo na tkaninach towarzyszy jej od ćwierćwiecza. Obok niego artystka zajmuje się fotografią, ceramiką, rzeźbą w brązie, wykonuje też biżuterię artystyczną. Kuratorem wystawy jest gąździna z „Czerwonego Dworu”, dr Małgorzata Wonuczka Wnuk, która w imieniu tej znakomitej zakopiańskiej instytucji podziękowała za wieloletnią współpracę i budowanie polsko-węgierskich mostów Monice Molnárné Sagun, kończącej misję na funkcji dyrektora Polskiego Domu Kultury na Węgrzech.

Inf. GP, fot. B.Pál

„Macierzyństwo” – zakopiańska wystawa pokonkursowa

1 lutego 2026 r. Polski Dom Kultury na Węgrzech, Zakopiańskie Centrum Kultury i Centrum Kultury Rodzimej w willi Czerwony Dwór w Zakopanem zaprosiły na wernisaż części wystawy pokonkursowej „Macierzyństwo”. W Budapeszcie wystawę otworzył Maciej Szostak, dyrektor ZCK, i Małgorzata Wonuczka Wnuk, kurator wystawy. Gospodynią wernisażu była Katarzyna Takácsné Kalińska, dyrektor PDK. Wśród gości wernisażu – członków naszej wspólnoty parafialnej – obecna była pani Zofia Sz wajnos wraz z małżonkiem. To artystka wielu talentów i pasji, której wystawę do końca stycznia oglądaliśmy w Domu Polskim.

Macierzyństwo od wieków inspirowało twórców od sacrum po codzienność. Temat ten stał się motywem przewodnim czwartej edycji ogólnopolskiego konkursu malarstwa na szkle i rzeźby w drewnie im. Eweliny Pęksowej, organizowanego przez Centrum Kultury Rodzimej w willi Czerwony Dwór w Zakopanem, gdzie w październiku 2025 r. odbył się uroczysty wernisaż wystawy.

Temat macierzyństwa pozwolił twórcom zaprezentować niezwykle osobiste i różnorodne interpretacje. Wśród prac pojawiały się motywy religijne, sceny codzienności, portrety matek i dzieci, a także symboliczne przedstawienia kobiecości i rodzicielstwa.

Na konkurs wpłynęło 25 rzeźb autorstwa 16 artystów oraz 95 obrazów na szkle stworzonych przez 63 twórców z różnych regionów Polski. Jury zwróciło uwagę na wysoki poziom artystyczny, a także bogactwo formalnych rozwiązań – od klasycznych ikonograficznych ujęć po odważne, współczesne kompozycje. Celem konkursu było pobudzenie inwencji twórczej, promocja twórczości nieprofe-

sjonalnej i pielęgnowanie chrześcijańskich oraz ludowych przedstawień Matki i Dziecka. Laureatem pierwszej nagrody w kategorii rzeźba i płaskorzeźba został Janusz Drapała za pracę „Bardzo cię kocham Mamusiu”. Rzeźba ta ukazuje miłość matczyną w najpiękniejszym geście przytulenia. Subtelna polichromia podkreśla intymność sceny. W kategorii malarstwo na szkle I nagrodę zdobyła Bożena Świerk za pracę „Świętość macierzyństwa”, gdzie szczególna uroda i elegancja ornamentu czyni obraz niezwykle dekoracyjnym. Artystka operuje subtelną kreską konturu, nadając swoim dziełom nieco orientalny charakter. Każdy z zaprezentowanych obrazów i rzeźb to osobna opowieść o matczynej miłości, a wspólnym mianownikiem jest emocja, która przenika wszystkie dzieła.

Jak podkreślają organizatorzy wystawa to hołd dla kobiet, dla tradycji zakopiańskiej i dla duchowego wymiaru rodziny, który mimo upływu czasu wciąż inspirowało nowe pokolenia artystów.

Część tej bardzo pięknej ekspozycji, składającej się z malarstwa na szkle, dzięki wieloletnim kontaktom Polskiego Domu Kultury na Węgrzech z zakopiańskim Centrum Kultury Rodzimej w willi Czerwony Dwór do 3 marca br. prezentowana była w budapeszteńskim Domu Polskim.

Inf. GP/bbsz, fot. B. Pál

Małgorzata Wonuczka Wnuk

„Czy wrażliwość jest jeszcze potrzebna?” Historia Grażyny Bacewicz i brata Zeno

I. Muzyka jako pierwsze dotknięcie duszy

O Grażynie Bacewicz usłyszałem po raz pierwszy w styczniu, w audycji węgierskiego radia Bartók Rádió. Nadawano jej II Symfonię. Przed włączeniem się prowadzącego w audycję pomyślałem sobie, że to chyba Prokofiew... a jednak nie. Był wieczór, jeden z tych styczniowych, gdy świat brzmi jakby ciszej, a człowiek jest bardziej podatny na to, co nieoczywiste. Nie znałem wcześniej tej muzyki, a mimo to po kilku minutach miałem wrażenie, że ona zna mnie. To doświadczenie przypomniało mi dzieciństwo. Dom, w którym dźwięk był czymś więcej niż tłem. Ojciec z upodobaniem puszczał płyty The Beatles i The Rolling Stones ze szpulowego magnetofonu AKAI GX4000D — surowe riffy, energia, bunt, puls. Mama wołała delikatniejszą muzykę Kenny’ego Rogersa, Leonarda Cohena. Babcia Ili natomiast zabierała mnie do filharmonii, gdzie w półmroku sali koncertowej uczyłem się innego rodzaju skupienia. Rodzice włączali także bajki muzyczne z płyt winylowych — do dziś pamiętam nagranie „Piotruś i wilk” Siergieja Prokofiewa. Wtedy po raz pierwszy zrozumiałem, że klarnet może być kotem, a fagot dziadkiem.

Muzyka — poważna czy rockowa — nie była więc dodatkiem. Była środowiskiem, a środowisko kształtuje. Dziś coraz więcej mówi się o wpływie dźwięku na rozwój mózgu. Neurolodzy potwierdzają to, co intuicyjnie wiedzieli już starożytni: rytm porządkuje, melodia buduje mosty między półkulami, harmonia uczy napięcia i rozwiązania. Słuchanie muzyki aktywizuje obszary odpowiedzialne za pamięć, emocje, wyobraźnię. Dziecko karmione muzyką otrzymuje nie tylko estetyczne przeżycie — otrzymuje narzędzie do rozumienia świata. Ale jest jeszcze coś głębszego. Muzyka wprowadza młodego człowieka w doświadczenie ładu. A przecież XX wiek — z którego wyrasta także twórczość Grażyny Bacewicz — był czasem, gdy ład świata pękał. Może właśnie dlatego tak bardzo potrzebni byli kompozytorzy, którzy potrafili z chaosu wydobyć formę lub — mówiąc mniej patetycznie — byli po prostu rezonansem ówczesnego świata.

Litewskie korzenie, węgierskie echa

Grażyna Bacewicz urodziła się w 1909 roku w Łodzi, w rodzinie o litewskich korzeniach. Jej ojciec — Vincas Bacevičius — był muzykiem i pedagogiem, człowiekiem, który wcześniej dostrzegł talent córki. W tym domu muzyka nie była hobby — była językiem. Studia w Warszawie, a następnie w Paryżu (u Nadii Boulanger i Károlyja Flescha) wprowadziły ją w sam środek europejskiego fermentu międzywojennego. Jednak jej biografia nie zamyka się w osi Warszawa—Paryż. W powojennych dekadach Bace-

wicz coraz wyraźniej funkcjonowała jako postać o znaczeniu międzynarodowym.

Jej związki z Węgrami nie ograniczały się do estetycznego powinowactwa z muzyką Béli Bartóka — miały również charakter konkretny i instytucjonalny. W latach sześćdziesiątych zasiadała w jury prestiżowego Międzynarodowego Konkursu Skrzypcowego im. Jenő Hubaya w Budapeszcie (m.in. w 1962 roku), który stanowił ważny punkt odniesienia dla młodych skrzypków Europy Środkowej. Jej obecność w jury była nie tylko gestem kurtuazji wobec wybitnej artystki z Polski, lecz także uznaniem jej autorytetu jako kompozytorki i wirtuozki skrzypiec. Bywała również zapraszana do udziału w pracach jury innych międzynarodowych konkursów w regionie, co umacniało jej pozycję jako jednej z najważniejszych postaci życia muzycznego tej części Europy. To właśnie w takich momentach widać, że „środkowoeuropejskość” nie jest pojęciem geograficznym, lecz wspólnotą doświadczeń — historii naznaczonej dramatem, a jednocześnie głęboko zakorzenionej w kulturze wysokiej.

Grażyna Bacewicz fot. Andrzej Zborski, 1960

Słuchając jej II Symfonii, trudno oprzeć się wrażeniu, że gdzieś w tle pobrzmiewa duch Karpat — surowość rytmu, ostrość motywu, pewna geometryczna klarowność formy, którą Bartók uczynił znakiem rozpoznawczym. Czy to wpływ bezpośredni? Czy raczej wspólnota czasu i przestrzeni? Być może jedno i drugie. W świecie, w którym granice polityczne zmieniały się gwałtownie, kultura pozostawała mostem — a Bacewicz była jednym z jego budowniczych.

Neoklasyczna dyscyplina i modernistyczny niepokój

Bacewicz bywa zaliczana do nurtu neoklasycyzmu — nurtu będącego powrotem do przejrzystości

formy, który ogarnął Europę po I wojnie światowej. W tym samym nurcie tworzyli m.in. członkowie francuskiej grupy Les Six, niemiecki kompozytor Paul Hindemith, a także wspomniany Bartók. W Związku Radzieckim swoje własne zmagania z formą i presją ideologiczną prowadzili kompozytorzy tacy jak Dmitrij Szostakowicz czy Siergiej Prokofiew. Inni — jak Igor Strawiński czy Siergiej Rachmaninow — wybrali emigrację.

Neoklasycyzm w muzyce nie był jednak prostym „powrotem do przeszłości”. Był to bardziej powrót do przewrotności i bujności baroku i jego form (sonata, sonatina). Ów modernistyczny nurt był próbą ocalenia struktury w epoce rozpadu. Powściągliwość, klarowność, kontrapunkt — to nie były tylko techniczne wybory, to była postawa.

Styl Bacewicz łączy dyscyplinę z energią. Jej muzyka jest gęsta, rytmiczna, czasem szorstka. Nie epatuje sentymentalizmem. Raczej wymaga od słuchacza skupienia. A jednak pod powierzchnią konstrukcji pulsuje coś bardzo ludzkiego — napięcie epoki, lęk, ale i determinacja. Kto wywarł na nią największy wpływ? Ojciec — bez wątpienia. Paryskie studia, środowisko międzywojennej awangardy, ale też, jak sądzę, sam czas. Bo czy można tworzyć w pierwszej połowie XX wieku i nie być naznaczonym wojną, totalitaryzmami, przyspieszeniem historii?

Muzyka jako zwierciadło epoki

Na ile modernistyczna muzyka jest odbiciem kondycji mentalnej pierwszej połowy XX wieku? To pytanie nie daje mi spokoju. Modernizm to przecież doświadczenie pęknięcia. W literaturze — strumień świadomości. W malarstwie — rozpad perspektywy. W muzyce — dysonans, asymetria, eksperyment z rytmem. Człowiek przestaje ufać oczywistościom. A jednak Bacewicz nie popada w chaos. Jej utwory są jak architektura budowana podczas trzęsienia ziemi. Świadczą o przeświadczeniu, że forma może być ratunkiem. Pamięć o niej bywa dziś zbyt skromna. A przecież była nie tylko wybitną kompozytorką, lecz także skrzypaczką, pedagogiem, osobowością silną i niezależną. We wspomnieniach bliskich jawi się jako osoba wymagająca, zdyscyplinowana, ale też obdarzona poczuciem humoru i niezwykłą pracowitością. Mówiono o niej, że „żyła muzyką tak, jak inni oddychają”. Może właśnie dlatego jej twórczość wciąż brzmi świeżo,

że nie była projektem intelektualnym oderwanym od życia. Była odpowiedzią na czas. A jeśli muzyka kształtuje mózg, porządkuje emocje, uczy napięcia i rozwiązania — to znaczy, że kompozytor nie jest tylko twórcą estetycznych konstrukcji. Jest kimś w rodzaju uzdrowiciela, który pomaga młodej duszy znaleźć harmonię w świecie pełnym dysonansów.

I może dlatego tamtego styczniowego wieczoru, przy II Symfonii Grażyny Bacewicz, miałem poczucie, że słucham nie tylko utworu — lecz świadectwa.

Katarzyna Kobro: Kompozycja przestrzenna nr 6 – 1931

II. Brat Zeno – franciszkańska odpowiedź na zraniony świat

O Zenonie Żebrowskim przeczytałem po raz pierwszy nie w kontekście teologii ani historii Kościoła, lecz... podróży. Szukałem materiałów do poprzedniego artykułu o Japonii. Wśród informacji o świątyniach, estetyce zen, o ciszy ogrodów Kioto i po wojennej traumie Nagasaki, natrafiłem na polskie nazwisko: Żebrowski. Brat Zeno — tak go nazywali Japończycy. Im dłużej czytałem, tym bardziej miałem wrażenie, że oto odkrywam postać, która wymyka się prostym klasyfikacjom. Misjonarz — tak, franciszkanin — oczywiście, ale przede wszystkim ktoś, kto rozumiał, że najgłębsze rany nie są widoczne w ruinach budynków, lecz w psychice ludzi.

Życie, które stało się odpowiedzią

Urodzony w 1898 roku na ziemi kurpiowskiej (wieś Surowe); w 1925 roku wstąpił do Zakonu Braci Mniejszych w Grodnie. Jego droga związała się z misją zapoczątkowaną przez Maksymiliana Kolbe w Japonii. Po wojnie brat Zenon pozostał w kraju, który doświadczył atomowej apokalipsy. Nagasaki po 1945 roku nie było tylko zniszczonym miastem. Było przestrzenią milczącej traumy. Sieroty, bezdomni, ludzie okaleczeni fizycznie i psychicznie. Brat Zeno nie ograniczył się do duszpasterstwa. Organizował pomoc materialną, budował domy dla ubogich, tworzył struktury wsparcia dla dzieci ulicy. Stał się instytucją zaufania społecznego. W Japonii, gdzie dyskrecja i powściągliwość są cnotą, zdobył szacunek nie przez kazania, lecz przez konsekwentną obecność. Jego działalność dobroczyn-

na była tak rozległa, że do dziś wspomina się go jako jeden z symboli powojennej odbudowy społecznej.

Jeżeli Bacewicz budowała wewnętrzną harmonię poprzez dźwięk, brat Zeno czynił to poprzez czyn.

Franciszkanizm — duch prostoty i relacji

Aby zrozumieć jego postawę, trzeba wrócić do źródeł franciszkanizmu. Franciszek z Asyżu nie proponował systemu filozoficznego. Proponował styl życia: ubóstwo jako wolność, braterstwo jako fundament, pokój jako metoda. Franciszkanizm zakłada radykalne zaufanie opatrności, bliskość z najuboższymi i głęboką więź ze światem stworzenia. Człowiek nie stoi ponad naturą — jest jej częścią. To dlatego w duchowości franciszkańskiej tak ważne miejsce zajmują zwierzęta, przyroda, prostota. Brat Zenon nie musiał więc „wymyślać” swojej działalności. On ją konsekwentnie realizował.

Odnaczenie w 1976 roku — gest szczerzy czy polityczny?

Według źródeł Wikipedii „był gościem na japońskim dworze. Cesarz Hirohito pokłonił się przed nim i zapewnił mu bezpłatne przejazdy wszystkimi środkami transportu oraz pobytu w japońskich hotelach. W 1969 został odznaczony przez cesarza Orderem Świętego Skarbu IV klasy.” Siedem lat później, w 1976 roku, władze PRL odznały go państwowym orderem za działalność humanitarną. Fakt ten do dzisiaj budzi zdziwienie, ponieważ w tamtym czasie państwo polskie miało otwarcie antyklearykalną ideologię.

Komunizm w swojej doktrynie odrzucał religię jako „opium ludu”. Represje wobec duchowieństwa były faktem historycznym — wystarczy wspomnieć tragiczną śmierć ks. Jerzego Popiełuszki, która miała miejsce kilka lat później.

Czy więc odnaczenie brata Zenona było aktem szczerzego uznania, czy raczej próbą pokazania „otwartości” wizerunkowej państwa? Być może jedno i drugie. System totalitarny potrafi docenić bohatera — o ile jego działalność nie zagraża bezpośrednio strukturze władzy. Brat Zenon działał daleko, w Japonii. Był bezpieczny politycznie, a jednocześnie reprezentował Polskę w sposób chlubny — tak dalece, że w 1981 roku (na rok przed śmiercią) odwiedził go w Tokio sam papież.

Historia pokazuje więc, że nawet systemy ideologiczne bywają pragmatyczne.

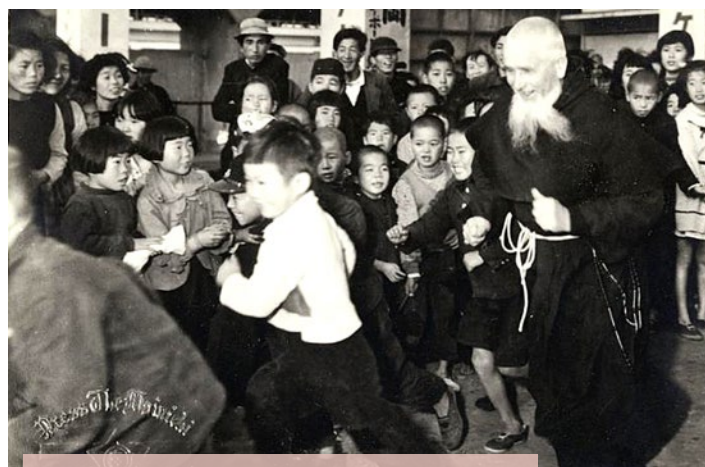
Zwierzęta i dusza — o animaloterapii

W duchowości franciszkańskiej relacja ze światem zwierząt nie jest sentymentalizmem, lecz uznaniem wspólnoty stworzenia. Dziś współczesna psychologia potwierdza to intuicyjnie odczuwane doświadczenie: animaloterapia — kontakt ze zwierzętami — obniża poziom stresu, stabilizuje rytm serca, poprawia nastrój, wspiera procesy terapeutyczne u dzieci i młodzieży.

Bliskość zwierzęcia uczy odpowiedzialności, empatii, uważności. Dziecko, które opiekuje się psem czy koniem, uczy się czytać sygnały niewerbalne, reagować łagodnie, panować nad impulsem. To forma pedagogiki ciszy. Franciszkanizm wiedział o tym instynktownie na długo przed badaniami naukowymi.

Pamięć i węgierskie ślady

Pamięć o bracie Zenonie jest żywa przede wszystkim w Japonii i w środowiskach franciszkańskich. Jego osoba zainspirowała także twórcę kreskówki Ui Takashi'ego, który w 1999 roku stworzył film animacyjny pt. „Zeno — bezmiar miłość”. W węgierskich źródłach wzmianki są skromniejsze, choć pojawiają się w kontekście historii misji katolickich oraz postaci związanych z Maksymilianem Kolbe.

Brat Zeno z dziećmi fot. Archiwum Niepokalanów Klasztoru Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych

Może to zadanie dla nas — ludzi Europy Środkowej — by przypominać takie postaci, bo one tworzą alternatywną mapę naszego regionu: mapę solidarności, nie ideologii.

Podsumowanie: dusza nie rośnie sama

Jeżeli coś łączy Grażynę Bacewicz i Zenona Żebrowskiego, to przekonanie, że dusza wymaga troski. Świadome i mądre pielęgnowanie osobowości dzieci i młodzieży nie może zaczynać się „kiedyś”. Nie można zostawić jej przypadkowi. Muzyka, relacja, kontakt z naturą, przykład dorosłych, generalnie świadoma edukacja — to wszystko jest formą kształtowania wrażliwości.

Zastanawia mnie jednak coś jeszcze. Dlaczego w przestrzeni publicznej — także na Węgrzech — pojęcie „uwrażliwiania” bywa obecnie traktowane z podejrzliwością? Czy empatia stała się kategorią polityczną? Czy wrażliwość uznano za słabość czy za jakiś zbroczenie?

A może problem leży gdzieś indziej: może w pańskim i historycznym lęku przed człowiekiem, który potrafi czuć głęboko i myśleć samodzielnie? Jeśli tak, tym bardziej potrzebni są nam kompozytorzy harmonii i bracia miłosierdzia, bo bez nich świat staje się tylko zbiorem faktów — bez melodii i bez serca.

Andras B-R Asztalos

Życie artysty pod mikroskopem. Przemysław Pawlak „Witkacy. Biografia”

Biografie wielkich artystów często grzęzną w schematach: biografiści tworzą hagiografie albo bezrefleksyjnie powielają krzywdzące stereotypy. „Witkacy. Biografia” autorstwa Przemysława Pawlaka szczęśliwie unika obu tych pułapek. Autor – doktor teatrologii, prezes Instytutu Witkacego i redaktor półrocznika *Witkacy!* – proponuje czytelnikom portret złożony, wyważony i bogato udokumentowany. Jest to pierwsza od lat biografia artysty, która odwołuje się zarówno do ogromnego dorobku źródłowego, jak i do współczesnych standardów narracji biograficznej.

Pawlak jasno określa swoje intencje: „Nie było moim zadaniem, ani zamiarem, pisanie panegiriku. Starałem się zrozumieć przesłanki działania, stąd i wybór formuły, w której towarzyszę Witkiewiczowi, co może rodzi wrażenie, że jestem pod jego wpływem. Przyjąłem zasadę, że nie cytuję opinii ani dyskusji witkacologów. Napisałem popularną biografię, podążając za bohaterem.” W efekcie otrzymujemy opowieść prowadzoną chronologicznie, klarowną, opowieść, której autor świadom jest złożoności opisywanej postaci. Witkacy nie jest tu ani wyłącznie „wariatem z Krupówek”, ani uduchowionym samotnym wizjonerem – jest człowiekiem epoki, uwikłanym w dramatyczne realia XX wieku, rozdartym między skrajnymi emocjami i intelektualnym perfekcjonizmem.

Jednym z głównych atutów książki jest konsekwentne dążenie do demitologizacji bohatera. Pawlak przywraca Witkiewiczowi wymiar ludzki: ukazuje zarówno jego relacje rodzinne (na szczególne uznanie zasługuje subtelny portret matki, Marii Witkiewiczowej), przyjaźnie, jak i niełatwą codzienność, zmagania z nałogami, stanami depresyjnymi czy frustracjami zawodowymi. Bogactwo źródeł – listów, wspomnień, relacji świadków – pozwala autorowi na precyzyjne odtworzenie ważnych epizodów życiowych, przy czym Pawlak świadomie unika przytłaczania czytelnika nadmiarem materiału archiwalnego, nie szuka taniej sensacji, nie epatuje pikantnymi szczegółami.

„Witkacy. Biografia” to praca imponująca swoim rozmachem i konsekwencją. Na ponad 560 stronach autor kreśli panoramę życia i twórczości jednej z najbardziej enigmatycznych postaci polskiej kultury XX wieku, o której jednocześnie – co paradoksalne – powstały opasłe tomy, analizy, artykuły naukowe i popularyzatorskie. Biografię wzbogacają liczne ilustracje, reprodukcje zdjęć

Kim był naprawdę Stanisław Ignacy Witkiewicz? Szalonym artystą, teatralnym prowokatorem, filozofem z zacięciem katastroficznym – czy może samotnym człowiekiem rozpaczliwie szukającym sensu w świecie, który chylił się ku upadkowi? Przemysław Pawlak w książce „Witkacy. Biografia” nie daje prostych odpowiedzi. Oferuje za to pełnokrwisty, wielowymiarowy portret jednej z najbardziej fascynujących postaci polskiej kultury XX wieku.

i kalendarium życia artysty. Niezwykle cenna okazuje się również analiza kontekstów kulturowych, politycznych i obyczajowych, w których kształtowała się osobowość Witkacego.

Pawlak pisze językiem klarownym, komunikatywnym, unikając zarówno akademickiego żargonu, jak i powierzchownego publicystycznego uproszczenia. Dzięki temu książka może

czy obsesja końca kultury – wszystkie te elementy nie są tutaj tylko nic nieprzynoszącymi dygresjami, lecz integralnie wpisują się w portret człowieka.

Równocześnie Pawlak nie traci z oczu sprzeczności, jakie definiowały Witkacego – między przenikliwym intelektem a autodestrukcyjnymi skłonnościami, między nadzieją a katastroficznym światopoglądem. Tym samym biografia staje się również opowieścią o kondycji człowieka nowoczesnego, rozdartego między pragnieniem sensu a świadomością nieuchronności rozpadu.

W czasach, gdy biografie coraz częściej popadają w schematyczny kult twórcy lub efektowną anegdotę, publikacja Pawlaka imponuje uczciwością intelektualną i odwagą w mierzeniu się z legendą. Nie jest to książka dla tych, którzy pragną gotowych odpowiedzi – to zaproszenie do dialogu z postacią, która do dziś wymyka się jednoznacznym interpretacjom. Pawlak udowadnia, że o Witkacym wciąż warto mówić – nie tylko jako o artyście, lecz także jako o lustrze epoki i lustrze, w którym odbijają się nasze własne niepokoje.

Podsumowując, „Witkacy. Biografia” Przemysława Pawlaka to znakomity przykład nowoczesnej biografistyki – książka rzetelna, dobrze udokumentowana, napisana z literackim wyczuciem i erudycją. To praca, która nie tylko przybliży postać artysty, ale także znacząco pogłębi nasze rozumienie fenomenu twórczości Witkacego i jej miejsca w kulturze XX wieku. Jest to bez wątpienia jedna z najważniejszych książek o Witkacym, jakie ukazały się w ostatnich dekadach – lektura obowiązkowa dla każdego, kto pragnie spojrzeć na tę postać nie przez pryzmat legendy, lecz przez dobrze wypolerowane szkło literackiego mikroskopu.

zainteresować nie tylko badaczy i specjalistów, ale i szerokie grono czytelników zafascynowanych polską literaturą i kulturą XX wieku. Co więcej, autor nie ucieka od tematów trudnych i kontrowersyjnych, choć czasami można odnieść wrażenie, że pewne ciemniejsze aspekty osobowości Witkacego potraktowane zostały nieco zbyt łagodnie.

Na osobne podkreślenie zasługuje sposób, w jaki Pawlak prowadzi czytelnika przez ewolucję poglądów filozoficznych i estetycznych Witkacego. Autor nie ogranicza się do przedstawienia faktograficznego zapisu wydarzeń, umiejętnie rekonstruuje dynamikę myśli artysty, ukazując, jak dramatyczne doświadczenia wojenne, kryzys cywilizacyjny i osobiste tragedie przekładały się na jego koncepcję sztuki i świata. Pojęcie Czystej Formy, filozoficzne rozważania o sensie istnienia

Agnieszka Janiec-Nyitrai
Przemysław Pawlak, „Witkacy. Biografia”,
Warszawa: Wydawnictwo Iskry, 2025.
Polecam wywiady z autorem:

<https://culture.pl/pl/artykul/przemyslaw-pawlak-witkacego-wciaz-nie-traktuje-sie-powaznie-wywiad>
<https://www.vogue.pl/a/ksiazka-witkacy-biografia-pokazuje-nieznana-strone-stanislaw-ignacego-witkiewicza>

Pierwszym Polakiem, którego poznałam w Brisbane w 1988 roku, był Janusz Rygielski. Spotkanie miało miejsce w Ministerstwie Imigracji, dokąd, wraz z mężem i dwuletnim synem Rolandem, udaliśmy się po całonocnej podróży autobusem z Sydney. Janusz był zatrudniony w tym ministerstwie w charakterze kierownika TIS (Translating and Interpreting Service) i sprawował pieczę nad nowo przybyłymi imigrantami. Powitał nas w języku polskim, informując o przydzieleniu nam tymczasowego mieszkania. Zaprosił nas na cotygodniowe spotkania informacyjne dla imigrantów. Zdobywałam na nich bardzo cenne informacje na temat różnych kursów, w tym m.in. języka angielskiego, uznawania polskich kwalifikacji, aplikowania o pracę, załatwiania pożyczek bankowych na kupno domów, itp. Przy okazji dowiedziałam się od Janusza o istnieniu polskiego klubu w Milton i o jego górskich wycieczkach.

Chętnie z moim synem chodziliśmy na wędrowniki z Januszem. Poznałam wówczas jego żonę Ewę i syna Marka oraz innych rodaków. Mój syn był najmłodszym uczestnikiem tych całodziennych eskapad. Bardzo imponowało mu towarzystwo starszych chłopców, szczególnie Marka. Często musiał być noszony na barana. Te niekonwencjonalne wypadki były organizowane dla wytrwałych piechurów. Janusz właściwie nie chodził po górach, lecz pędził. Ewa zawsze szła wytrwale na końcu grupy, pilnując, żeby nikt się nie zgubił.

Janusz jest absolwentem Wydziału Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej. Swoją pracę doktorską poświęcił kartografii Tatr. W Polsce opublikowano jego trzy książki: *Spór o Bieszczady* (napisana wspólnie z Witoldem Michałowskim), *Fiatem na Rysy i Niekochane Góry*. Pierwsza z nich zawierała koncepcję zagospodarowania Bieszczadów, która różniła się radykalnie od planowanej przez ówczesne władze i tym samym nie spodobała się cenzurze. Z tej przyczyny w czerwcu 1979 roku wstrzymano rozpowszechnianie *Sporu o Bieszczady*. Z dziesięciu tysięcy nakładu siedem tysięcy poszło pod klucz, a nazwisko Janusza trafiło do katalogu osób „rozpracowywanych”.

Dopiero w 1980 roku, po interwencji NSZZ „Solidarność”, którego był aktywnym działaczem, wznowiono dystrybucję tej książki. Janusz z niezwykłą pasją walczył o ochronę wartości gór oraz zachowanie bogactwa polskiej przyrody. Jego książki pobudzały wyobraźnię i wrażliwość społeczną.

Przed strajkiem dotyczącym wolnych sobót w 1981 roku „Życie Warszawy” opublikowało na pierwszej stronie artykuł Janusza pt. *Temat na wolną sobotę*. Jego zdanie: „w sporze między pracownikami a pracodawcą, partia nazywająca się robotniczą nie powinna stawać po stronie pracodawcy”, było cytowane przez światowe agencje prasowe i oczywiście nie znalazło aprobaty ówczesnych polskich władz. W tym samym roku Januszowi dwukrotnie odmówiono wydania paszportu na turystyczny wyjazd do Australii. Rok później odmówiono mu wydania paszportu na wyjazd do Wielkiej Brytanii i Bułgarii na konferencje poświęcone turystyce i ochronie środowiska z ramienia PTTK. Janusz był w tym czasie społecznym wiceprezesem PTTK. Ostatecznie, władze PRL wystawiły mu paszport z prawem jednokrotnego przekroczenia granicy polskiej. W listopadzie 1982 roku opuścił Polskę w dniu swoich 40. urodzin i przyleciał do Australii z żoną Ewą i dwuletnim synkiem Markiem.

Od 1984 roku aż do przejścia na emeryturę pracował w Ministerstwie Imigracji.

W Australii, podobnie jak w Polsce, Janusz aktywnie udzielał się społecznie, między innymi w Stowarzyszeniu Polaków w Queensland. Przez szereg lat zajmował tam funkcje wicesekretarza, sekretarza, prezesa i był wieloletnim redaktorem „Biuletynu Polonii”. Był również współzałożycielem Stowarzyszenia Pisarzy Etnicznych w Queensland. W 1999 roku został prezesem Rady Naczelnej Polonii Australijskiej (RNPA), którą prowadził przez pięć dwuletnich kadencji.

W Australii kontynuował swoje liczne pasje, w tym pisanie i publikowanie setek artykułów, felietonów, reportaży i opowiadań. Ukazywały się one regularnie od 1992 roku w jego stałej kolumnie *Prosto z buszu* w „Tygodniku Polskim” wydawanym w Melbourne, jak również na stronie internetowej „Pulsu Polonii”:

<https://www.zrobtosam.com/PulsPol/Puls3/>.

Był pierwszym Polakiem, który w 1983 roku podążył samotnie szlakiem zbliżonym do hipotetycznej drogi Pawła Edmunda Strzeleckiego z 1840 roku, po bardzo trudnym terenie na szczyt Góry Kościuszki. Szczegółowy reportaż z wejścia można przeczytać na stronie <https://mtkosciuszko.org.au/polski/szlakiem-strzeleckiego.htm>. Ujmujące jest jego wyznanie w tym reportażu: „Lubię samotne wędrowniki

Ewa i Janusz Rygielscy

w górach, nocą. Nie znam lepszego odpężnia i lepszej próby. Jeśli zdarzyło mi się cokolwiek wartościowego wymyślić to dzięki tym właśnie samotnym górskim chwilom”.

Janusz otrzymał dotację przyznaną przez Australian Council’s Literature Board oraz National Parks and Wildlife Service of NSW – 1983 Park Writers Awards, na publikację o parkach narodowych Australii, zwłaszcza o Parku Narodowym Kościuszki. Wykorzystał tę dotację z nawiązką, pisząc i publikując nieprzerwanie swoje reportaże z górskich wycieczek. Mój wywiad z Januszem na temat jego walki o zachowanie nazwy Mount Kosciuszko był zamieszczony w „Głosie Polonii” 128 w marcu 2017 roku.

Poza licznymi odznaczeniami otrzymanymi w Polsce, otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (2004) i Krzyż Oficerski Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej (2014).

W 2024 roku został odznaczony Medalem Uznania Rady Naczelnej Polonii Australijskiej za wybitne zasługi w wieloletniej i wszechstronnej pracy na rzecz Polonii australijskiej oraz zachowania nazwy Góry Kościuszki, a także promocji wielokulturowości i ochrony środowiska w Australii.

Moja przyjaźń z Januszem i Ewą, zapoczątkowana w końcu lat 80., trwa do dziś. W 2007 roku, po przejściu na emeryturę, oboje opuścili Brisbane i przenieśli się w odludne góry przypominające im Bieszczady. Tam Janusz kontynuował pracę na rzecz polskiej społeczności w Australii oraz pisanie i wędrowniki ze swojej górskiej pustelni.

Kilka lat temu namalowałam ich portret. Podarowałam go im podczas mojej kolejnej wizyty w ich domu. Jestem pełna podziwu dla wzajemnego przywiązania tych dwojga ludzi połączonych pasją wędrowania i poznawania świata (Ewa była konsultantką d/s podróży). Barwną historię miłości i sześciu dekad małżeństwa Ewy i Janusza opisał sam Janusz w tekście zatytułowanym *Prosto z buszu: Ewa, góry i ja*, opublikowanym na stronie internetowej „Pulsu Polonii”:

https://www.zrobtosam.com/PulsPol/Puls3/index.php?sekcja=4&arty_id=16819.

Historia życia Janusza – turysty, ekologu, pisarza, dziennikarza, reportera, aktywisty i społecznika – mogłaby być niezłym scenariuszem do filmu o człowieku, który jest odważny, pracowity, broni swoich racji, nie boi się mówić i pisać tego, co myśli, i inspiruje innych do działania i rozwijania swoich pasji.

Maria Agoston
Brisbane, Australia

Od 1 stycznia 2026 r. zmieniły się opłaty za czynności wykonywane przez konsulat. Ceny nie były podnoszone od 2022 roku, kiedy wprowadzono płatności w euro, by uniknąć ciągłych podwyżek opłat w forintach (były one powiązane z inflacją – wtedy na Węgrzech rekordowo wysoką).

Obecne zmiany cen rekompensują jedynie utratę wartości pieniądza z powodu inflacji w ostatnich czterech latach.

Najważniejsze opłaty wynoszą obecnie:

- wydanie paszportu – **140 euro**
- wydanie paszportu dla dziecka do ukończenia 12. roku życia – **45 euro**
- wydanie paszportu dla dziecka od 12. do 18. roku życia oraz uczniów i studentów do ukończenia 26 lat – **70 euro**
- wydanie paszportu osobie, która ukończyła 70 lat – **bezpłatnie**
- wydanie paszportu tymczasowego na czas oczekiwania na paszport biometryczny – **20 euro**
- wydanie paszportu tymczasowego – **50 euro**
- wysyłka paszportu pocztą – **10 euro**
- przyjęcie wniosku i opracowanie dokumentacji w sprawie o nadanie obywatelstwa polskiego – **450 euro**
- przyjęcie i opracowanie wniosku o przywrócenie obywatelstwa polskiego – **50 euro**
- przyjęcia i opracowanie wniosku o potwierdzenie posiadania obywatelstwa polskiego – **100 euro**
- sporządzenie i poświadczenie tłumaczenia z języka węgierskiego na polski lub z polskiego na węgierski – **120 euro za każdą rozpoczętą stronę**

- sporządzenie i poświadczenie tłumaczenia z języka węgierskiego na polski lub z polskiego na węgierski dokumentów stanu cywilnego lub innych dokumentów o treściach powtarzalnych – **60 euro**
- przygotowanie dokumentacji związanej z transkrypcją (umiejscowieniem) lub odtworzeniem zagranicznego dokumentu stanu cywilnego w polskim rejestrze stanu cywilnego – **60 euro**
- przyjęcie i przekazanie do urzędu stanu cywilnego w kraju od osoby zamierzającej zawrzeć małżeństwo zapewnienia, że nie wie o istnieniu okoliczności wyłącających zawarcie małżeństwa – **60 euro**
- wydanie i doręczenie zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo – **60 euro**

Wydział Konsularny i Polonii Ambasady RP w Budapeszcie

Pożegnaliśmy najstarszą derenczanekę – Panią Józsefné Gogolya (1929-2026)

Ze smutkiem informujemy, że 1 lutego 2026 r. w Sajószentpéter odeszła najstarsza derenczanka, Pani Józsefné Gogolya, znana bliskim i znajomym jako Ciocia Terike.

Urodziła się w Derenku, tam spędziła lata wczesnej młodości, tam wracała przez całe życie – dopóki siły pozwalały – bo duszę i serce miała derenczańskie. Na tamtejszym cmentarzu spoczywają Jej przodkowie. Tradycję i historię najstarszej polskiej wsi na Węgrzech starała się przekazywać kolejnym pokoleniom. Jako rodowita mieszkanka Derenku przez całe życie pielęgnowała wszystkie wartości, tradycje i wspomnienia, które stamtąd wyniosła. Nie tylko je kultywowała, ale także przekazywała dalej – dając nam przykład, jak być wiernym swoim korzeniom. Ciocia Terike zawsze była osobą energiczną, radosną i uśmiechniętą. Jej słowa i śmiech wywierały wpływ na nas wszystkich. Trudno sobie wyobrazić, że już Jej nie spotkamy, nie usłyszymy Jej głosu ani nie zobaczymy tej ogromnej radości życia, która tak bardzo Ją charakteryzowała. Będzie nam Jej bardzo brakowało.

Zachowamy Jej pamięć w naszych sercach i będziemy kontynuować Jej dziedzictwo!

Przeżyła 97 lat. 7 lutego 2026 r. spoczęła na cmentarzu w Sajószentpéter. Odprowadzili Ją bliscy, przyjaciele, znajomi i ich potomkowie pielęgnujący pamięć o Derenku.

Spoczywaj w pokoju wiecznym Ciociu Terike!

Emlékezünk Gogolya Józsefné, Terike nénire

Mély fájdalommal búcsúzunk Gogolya Józsefné, Terike nénitől. Derenki szülőtként egész életében magában hordozta és élön tartotta mindazokat az értékeket, hagyományokat és emlékeket, amelyeket onnan hozott. Nemcsak őrizte, hanem tovább is adta – példát mutatva nekünk abból, hogyan lehet gyökereinkhez hűen, szeretettel élni.

Terike néni mindig energiával teli, vidám, mosolygós ember volt. Jelenléte feltöltött, szavai és nevetése nyomot hagytak mindannyiunkban. Nehéz elképzelni, hogy ezentúl nem találkozzunk vele, nem halljuk a hangját, nem látjuk azt az életigenlő derűt, ami annyira jellemezte.

Nagyon fog hiányozni.

Emlékét szívünkben megőrizzük, hagyatékát továbbvisszük.

Nyugodj békében, Terike néni.

Rémiás István, fot. M. Adamski

Z życia Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego im. Józefa Bema na Węgrzech – I-VI 2026 r.

Co było?

17 stycznia – spektakl Naszej Grupy Teatralnej pt. „Opowieść Wigilijna” i wieczorek karnawałowy

5 lutego – otwarcie wystawy „Przełom. Sierpień 1980 i Solidarność” oraz wykład dr. Zsolta Balázsa Pétsy „Solidarność i kontakty polsko-węgierskie”. Organizatorem wydarzenia był Polski Dom Kultury.

8 lutego – bal przedwalentynkowy

21 lutego – jubileuszowy koncert Alexa Szilasiego. Organizatorem wydarzenia był SNP V dzielnicy.

7 marca – koncert z okazji Dnia Kobiet organizowany wspólnie ze Stołecznym Samorządem Polskim. W ramach wydarzenia najpopularniejsze hity polskie z lat 60., 70. i 80. wykonali Anna Jakiesz-Błasiak i Mikołaj Miko Król.

Co będzie?

• **14 marca** o godz. 11:00 – uroczystość i składanie wieńców przy pomniku gen. Józefa Bema.

• **23 marca** – „Emánuel Korompay” – prezentacja i wykład Joanny Urbańskiej z okazji rocznicy urodzin Emanuela Korompayego oraz Dnia Przyjaźni Polsko-Węgierskiej.

• **12 kwietnia** – koncert katowickiego zespołu Insolito Trio (Kinga Richter – klarnet, Kamila Wawrzeńczyk – klarnet, Sylwia Mękarska – fortepian) oraz otwarcie wystawy „Wiosna” autorstwa artystki sztuki tekstylnej Noémi Ambrus.

• **5 maja** – wykład dr. hab. prof. Uj László Kálmána Nagya: „Podobne i odmienne cechy naszych literatur narodowych w zarysie”. / „Nemzeti irodalomaink hasonlósága és különböző vonásai dióhéjban.” Előadók: CSc dr. habil. Nagy László Kálmán, a Jagelló Egyetem professzora.

- **16 maja** – koncert pt. „Kwiaty” w wykonaniu Karoliny Sochy-Mészáros (sopran) oraz Edyty Deák (fortepian); prezentacja książki Karoliny Kalinowskiej „Tajemnice klasztornej ogrodu”.
- **11 czerwca** – In memoriam Csaba Kiss Gy.
- **25 czerwca** – otwarcie wystawy malarstwa Gyöngyvér Smohayné Simon.

oprac. MD

Alex Szilasi koncertował w salonie „Bema”

21 lutego 2026 r., za sprawą Samorządu Narodowości Polskiej V dzielnicy Budapesztu, w salonie Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego im. J. Bema wystąpił znakomity węgierski pianista, wybitny interpretator muzyki polskiej Alex Szilasi, który zaprezentował kompozycje Fryderyka Chopina i Ferenc Liszta. Tym razem był to już piętnasty, a więc jubileuszowy koncert A. Szilasiego, zorganizowany tradycyjnie na przedwiośniu przez SNP V dzielnicy w „Bemie”.

Alex Szilasi – znakomity, światowej sławy pianista węgierski, laureat Nagrody im. Ferenc Liszta, w sposób szczególny związany jest z Polską. W 2010 roku otrzymał „Paszport Chopinowski” przyznany przez Biuro Obchodów CHOPIN 2010. W 2011 roku, w dowód uznania za propagowanie dzieł Chopina na arenie międzynarodowej, Szilasi otrzymał odznaczenie „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, przyznane przez polskiego ministra kultury i dziedzictwa narodowego. Alex Szilasi od lat jest honorowym członkiem PSK im. J. Bema.

Sobotni koncert swą obecnością zaszczyciła Polonia, sympatycy spraw polskich na Węgrzech, miłośnicy sztuki muzycznej artysty.

(b. fot. B.Pál)

Edukacja połączona z wypoczynkiem

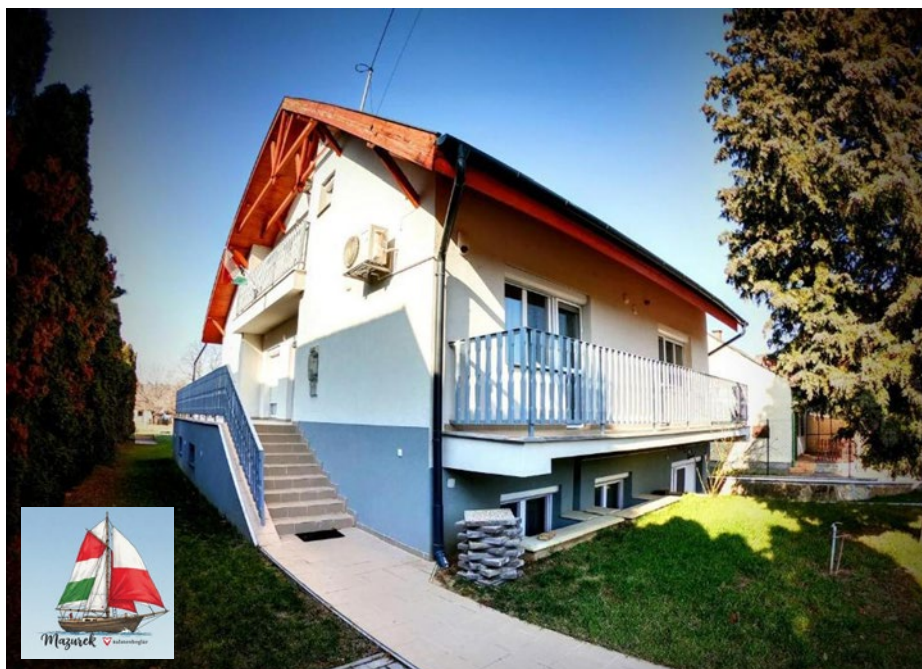
Rozmowa z panią Veroniką Piętką, dyrektorką firmy zarządzającej Ośrodkiem Edukacyjno-Wypoczynkowym „Mazurek” w Balatonboglár.

W ubiegłym roku objęła Pani kierownictwo „Mazurka”. Jak ocenia Pani 2025 rok? Jakim był?

Doprecyzujemy: zostałam dyrektorką firmy zarządzającej Ośrodkiem Edukacyjno-Wypoczynkowym „Mazurek” w marcu 2025 roku. To oznacza, że tak naprawdę miałam około trzech miesięcy, aby dokładnie poznać i przygotować „Mazurka” na ten pierwszy sezon. Nie będę oszukiwać naszych Czytelników – w pierwszym roku byliśmy nastawieni na przygotowanie podstaw do przyjmowania gości na większą skalę i rozpoczęcie tak naprawdę jakiegokolwiek działalności edukacyjno-kulturalnej. Myślę, że to wszystko się udało nawet z nadwyżką. Zorganizowaliśmy kilka imprez – warsztaty wielkanocne, wystawę historyczną, wykłady naukowe, koncerty. Gościliśmy polskich harcerzy z Budapesztu, uczestników polonijnego obozu jogi, a także nauczycieli z obu polskich szkół na Węgrzech.

W tym pierwszym roku najbardziej jestem zadowolona z wyników finansowych. Muszę się nieco pochwalić, bo przecież to efekt mojej pracy. Otóż przychody firmy powiększyły się w porównaniu do roku poprzedniego prawie cztery razy. W ten sposób w kolejnym roku odciążymy nieco Samorząd Ogólnokrajowy, który wcześniej w całości finansował działanie „Mazurka”. Mam nadzieję, że w tym roku jeszcze nieco nas wesprze, bo chciałabym nieco zainwestować, ale naprawdę tym pierwszym rokiem już pokazaliśmy, że nasz dom nad Balatonem nie musi być workiem bez dna.

A co najważniejsze i najbardziej satysfakcjonujące dla mnie – nasi goście są zadowoleni, wystawiają nam fantastyczne opinie i wielu z nich jeszcze w pierwszym roku wróciło do nas...

Gośćmi „Mazurka” byli...? Jaki procent z tych osób to były osoby wywodzące się z tutejszych kręgów polonijnych?

Nie jest tajemnicą, że do tej pory większość naszych gości przyjeżdżających na noclegi, a nie na imprezy, to goście z Węgier, m.in. Polonusi właśnie. Co ciekawe, naszych węgierskich Polaków jest więcej poza tradycyjnym sezonem. Większość z nas wybiera jednak wyjazdy do rodziny do Polski, albo dalsze egzotyczne wyjazdy. Wiadomo, że dla Węgrów Balaton jest tym samym, czym dla Polaków Bałtyk. Wejście z naszą ofertą na najpopularniejszą platformę do wyszukiwania noclegów, czyli booking.com, sprawiło, że mieliśmy gości z naprawdę wielu krajów Europy. Prym wiodą Polacy, a także Węgrzy z krajów sąsiednich.

Wypoczynek czy edukacja?

Już wtedy, gdy przekonywałam radnych Ogólnokrajowego Samorządu Polskiego, aby mi powierzyli kierowanie „Mazurkiem”, mówiłam: „I wypoczynek, i edukacja! A najlepiej edukacja połączona z wypoczynkiem”. Pewnie, że chciałabym, abyśmy organizowali same imprezy kulturalne, konferencje naukowe, koncerty polskiej muzyki, warsztaty dla Polonii i tym podobne. Tyle, że przypomnę: zarządzamy „Mazurkiem” poprzez firmę – non profit, ale jednak firmę, która musi na siebie zarobić. W tym miejscu jednak pochwalę się, że owszem w Balatonboglár da się znaleźć tańsze apartamenty, ale na pewno nie w tym samym standardzie. Innymi słowy, w „Mazurku” nasi goście znajdą jakość znacznie przekraczającą cenę, którą muszą zapłacić.

Co nowego planujecie Państwo na rok 2026?

Drugi, tym razem pełny już rok mojej działalności w „Mazurku” to kontynuacja tego, co było dobre w roku poprzednim i natężenie wydarzeń edukacyjno-kulturalnych. Zaczynamy wyjazdem babć i dziadków z wnukami. Niedługo odbędzie się spotkanie integracyjno-szkoleniowe polskich przewodników turystycznych po Węgrzech. Jeszcze przed wakacjami chcielibyśmy na weekend zaprosić polonijne rodziny, a po wakacjach w „Mazurku” odbędzie się spotkanie polonijnych dżentelmenów z okolicznych krajów. Będziemy rozwijać współpracę z lokalnym Stowarzyszeniem Przyjaźni Polsko-Węgierskiej, Instytutem Polskim, a także władzami samorządowymi Balatonboglár i okolicy. Chcemy wyjść jeszcze bardziej z prezentacją polskiej kultury do Węgrów, bo przecież nasza podwójna nazwa nas zobowiązuje.

W jaki sposób i gdzie można się do Państwa zgłaszać, aplikując o pobyt?

Sposobów jest co najmniej kilka. Najprościej jest do nas zadzwonić, zapytać, pognegocjować (uśmiech) i zarezerwować. Mówimy w kilku językach, więc spokojnie można przekazać numer +36/204278165 także znajomym czy rodzinie z innych krajów. Druga forma kontaktu z nami to poczta elektroniczna. Wszelkie zapytania o wolne miejsca czy możliwość organizacji imprezy prosimy kierować na adres email: mazurek.recepcja@gmail.com. Trzecia opcja, poprzez pośrednika czyli booking.com.

oprac. GP, fot.VP

Krotos w Egipcie, Turcji, Rumunii i Chorwacji

W ostatnim czasie nasz Kolega, znany polski karykaturzysta Tadeusz Krotos, zdobył nagrody i uznanie w wielu krajach świata:

1. Egipt:

Fundacja Abila Art, działająca pod auspicjami Ministerstwa Kultury i prowincji Fajum, we współpracy z Ambasadą Hiszpanii w Egipcie, ogłosiła Międzynarodowy Konkurs:

„5th CARICATUNIS International Cartoon Satirical Portrait Competition” – 2025. Temat konkursu **„Dzień po ostatniej wojnie, z jaką kiedykolwiek zmierzyła się ludzkość”.**

Na konkurs wpłynęło **250** prac od artystów z **56** krajów. Rysunki Tadeusza Krotosa z Polski otrzymały certyfikat i zostały zaprezentowane na wystawie.

2. Turcja:

„20th Coll Migration Lives Dreams and Nightmares”- Turcja. Temat konkursu: „Migracja, życie, marzenia i koszmary”. Rysunki Tadeusza Krotosa z Polski zostały wybrane – w ramach międzynarodowej współpracy – do katalogu wystawy w Wenezueli. Katalog zawiera 235 prac autorstwa twórców z 51 krajów.

3. Egipt:

6 grudnia 2025 r. w Centrum Kultury Mahmouda Mokhtara w Kairze otwarta została **Międzynarodowa Wystawa Rysunku pt. „Radość świata z otwarcia Wielkiego Muzeum Egipskiego”.** Organizatorem tego przedsięwzięcia było Ministerstwo Kultury Egiptu we współpracy z Egipskim Towarzystwem Karykatury.

Rysunki Tadeusza Krotosa z Polski zostały zakwalifikowane, wybrane i zaprezentowane na tej ekskluzywnej wystawie. Ogółem wystawiono ponad 150 dzieł sztuki z 35 krajów, które można było obejrzeć również na ekranach kairskiego metra.

4. Rumunia:

„Najlepszy portrecista w grudniu 2025 r.” International – Portraitis and Caricatures Exhibition – Romania. Rysunek Tadeusza Krotosa z Polski otrzymał kolejny certyfikat dla najlepszego portrecisty. Praca przedstawia postać Iona Luci Caragiale – rumuńskiego dramaturga, nowelisty i poety.

5. Chorwacja:

„4th International Online Exhibition of NEW YEAR'S Cartoons – Greeling Carols OSOR, Town of Mali Losinj” – Croatia. To Międzynarodowa Wystawa Rysunków Noworocznych w Chorwacji. Temat wystawy: **„Szczęśliwego nowego pokoju – 2026!”**

Celem wydarzenia było stworzenie wspólnej internetowej kartki poświęconej przestaniu pokoju w świecie.

KONTAKTY

**Ambasada Rzeczypospolitej
Polskiej w Budapeszcie**
1068 Budapest,
Városligeti fasor 16.
tel.: 413-8200

**Wydział Konsularny i Polonii
Ambasady RP w Budapeszcie**
1068 Budapest,
Városligeti fasor 16.
budapeszt.amb.wk@msz.gov.pl
tel.: 413-8206 i 413-8208

Ogólnokrajowy Samorząd Polski na Węgrzech
1102 Budapest, Állomás u. 10.
tel.: 261-1798
email: olko@polonia.hu
www.lengyelonkormanyzat.hu

Stołeczny Samorząd Polski
1054 Budapest, Akadémia u. 1-3.
tel.: 332-1979

Polska Parafia Personalna na Węgrzech
1103 Budapest, Óhegy u. 11.
tel.: 431-8413
www.parafiabudapeszt.pl

**Polskie Stowarzyszenie Kulturalne
im. J. Bema na Węgrzech i Oddział PDK**
1051 Budapest, Nádor u. 34. II. p.
tel.: 311-0216
email: bem@bem.hu
www.bem.hu

**Stowarzyszenie Katolików Polskich
na Węgrzech pw. św. Wojciecha
Dom Polski i Oddział PDK**
1103 Budapest, Óhegy u. 11.
tel.: 262-6908
e-mail: adalbert@dombudapeszt.com
www.dombudapeszt.com

**Ogólnokrajowa Uzupełniająca Polska
Szkoła i Przedszkole na Węgrzech**
1102 Budapest, Állomás u. 10.
tel./fax: 261-2748

**Polski Instytut Badawczy
i Muzeum w Budapeszcie**
1102 Budapest, Állomás u. 10.
tel./fax: 260-8023

Polski Dom Kultury
1102 Budapest, Állomás u. 10.
e-mail: info@lengyelmuvmuhaz.hu

Instytut Polski w Budapeszcie
1065 Budapest, Nagymező u. 15.
tel.: 505-4660

**Szkoła Polska im. S. Petőfiego
przy Ambasadzie RP w Budapeszcie**
1025 Budapest, Törökvezs út 67-69.
tel./fax: 326-8306

„Magazyn Polski” MTVA – emisja
w każdą sobotę (13.30-14.00)
fale średnie 873 i 1188 kHz
oraz ze strony www.mediaklikk.hu
1037 Budapest, Kuniigunda útja 64.

Telewizyjny Magazyn „Rondo” MTVA
1037 Budapest, Kuniigunda útja 64.
www.mediaklikk.hu

Polonijna strona internetowa:
www.polonia.hu

JESZCZE O ZDJĘCIACH DO PASZPORTU

Nieustannie powracającym problemem przy składaniu wniosku o paszport są niewłaściwe zdjęcia. Nie należy się kierować tym, jaką fotografię miało się w poprzednim paszporcie – po 10 latach obowiązują już nieco inne zasady.

Zdjęcie musi być aktualne – wykonane nie wcześniej niż 6 miesięcy przed złożeniem wniosku. Z tego powodu fotografia z poprzedniego paszportu czy wyrabianego przed kilku laty do wodu osobistego nie zostanie zaakceptowana.

Na zdjęciu nie należy mieć nakrycia głowy, ani innych elementów, które utrudniają rozpoznanie. Osoby noszące okulary mogą być w nich sfotografowane pod warunkiem, że oczy są dobrze widoczne, oprawki nie zastaniają brwi, a w szklach nie odbija się światło. Dlatego aby uniknąć odrzucenia fotografii, zaleca się zdjęcie okularów.

Zdjęcie powinno obejmować całą głowę (od jej czubka) oraz górną część barków. Twarz powinna zajmować 70-80% kadru, należy ją skierować prosto w stronę obiektywu, głowa nie może być przekrzywiona, powinien być widoczny owal twarzy (bez półprofilu). Wyraz twarzy powinien być naturalny: usta zamknięte, bez uśmiechu i grymasu.

Fotografia musi być ostra, kontrastowa, z równomiernie oświetloną twarzą, białym, także równomiernie oświetlonym tłem.

Nie należy robić zdjęcia telefonem, ani drukować go na domowej drukarce – często problemem jest zbyt mała rozdzielczość (widoczne piksele) lub zła jakość wydruku (np. paski w innym odcieniu).

*Wydział Konsularny i Polonii Ambasady RP
w Budapeszcie*

GŁOS POLONII

KWARTALNY DODATEK PISMA „POLONIA WĘGERSKA”

Pismo założone przez PSK im. J. Bema na Węgrzech w 1987 r.

wspierane przez:

Rząd Węgier za pośrednictwem
Ogólnokrajowego Samorządu Polskiego
oraz Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”
ze środków Rządu RP.

A „POLONIA WĘGERSKA” NÉGYEDÉVI MELLÉKLETÉ

Alapítva 1987-ben a magyarországi
Bem József Kulturális Egyesület által

Támogatóink:

Magyarország Kormánya
az Országos Lengyel Önkormányzat
közvetítésével
valamint „Wspólnota Polska” Varsó

Wydawca / Kiadja:

Két Tölgy 2022 Non-Profit
Korlátolt Felelősségű Társaság

Redaguje Kolegium w składzie / szerkesztik:

redaktor naczelna / főszerkesztő
BOŻENA BOGDAŃSKA-SZADAI

redaktor węgierski / magyar szerkesztő
ANDRÁS BENZA-ROMANOWSKI ASZTALOS

sekretarz redakcji / olvasó szerkesztő
MAGDALENA RAJTAR-SZABÓ

stali współpracownicy / főmunkatársak
**MARIA ÁGOSTON, MOLNÁR IMRE,
AGNIESZKA JANIEC-NYITRAI,
TADEUSZ KROTOS, BARBARA PÁL,
SÁRKÖZI EDIT, TROJAN TÜNDE**

Drukarnia / Nyomda:
SERIART

Nyomdaipari Stúdió Kft.

ISSN 1219-7998

Adres / szerkesztőség címe:
1051 Budapest, V. Nádor u. 34.
e-mail: glospolonii@bem.hu

Odeszła Teresa Csordás (1950-2025)

Ze smutkiem informujemy, że 13 grudnia 2025 r. w Budapeszcie zmarła nasza polonijna koleżanka śp. Teresa Csordás – członkini Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego im. Józefa Bema, Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha i Chóru św. Kingi. 10 stycznia odbyła się msza św. pogrzebowa w kościele polskim w Budapeszcie i złożenie urny z prochami zmarłej w tamtejszym kalumbarium.

Wieczne odpoczywanie racz Jej dać, Panie!

Rodzinie i Bliskim śp. Teresy Csordás głębokie wyrazy współczucia składa Społeczność Polonijna.

Wernisaże wystaw zakopiańskiego Centrum Kultury Rodzimej w willi Czerwony Dwór w budapeszteńskim Domu Polskim

Fot. B.Pál

„Dźwięki górskiej ciszy”

„Dźwięki górskiej ciszy”

„Dźwięki górskiej ciszy”

„Dźwięki górskiej ciszy”

„Macierzyństwo”

„Macierzyństwo”

„Macierzyństwo”

„Macierzyństwo”

„Kołysanka” – obraz na szkle Bożeny Doleżuchowicz-Mickiewicz na wystawie „Macierzyństwo” w Domu Polskim w Budapeszcie. Zdjęcie autorstwa Pawła Murzyna pochodzi z katalogu tej wystawy, a publikujemy je za zgodą Centrum Kultury Rodzimej w willi Czerwony Dwór w Zakopanem.